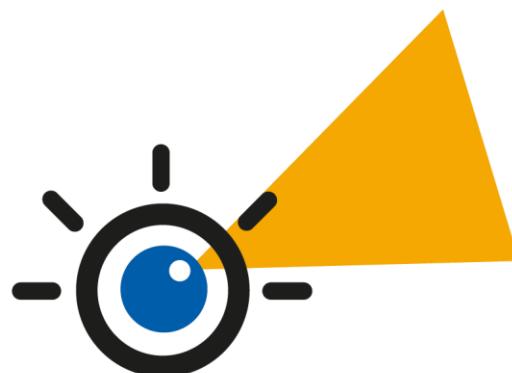

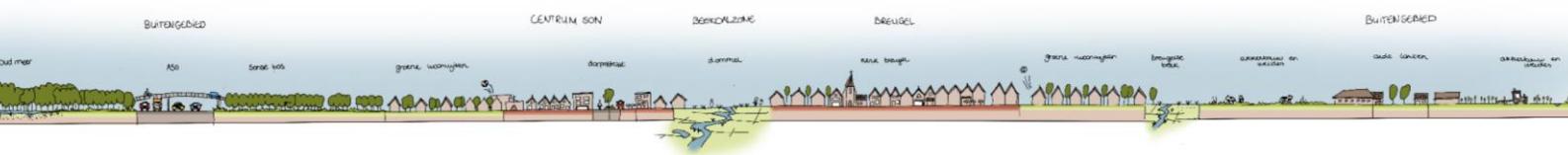
Omgevingsvisie Son en Breugel, OOG op een zonnige toekomst!

Keuzedocument

OOG VOOR SON EN BREUGEL

23 maart 2021

COLOFON

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1. De Omgevingswet en de omgevingsvisie	5
1.2. Rol en sturingsfilosofie	5
1.3. Procesbeschrijving.....	6
<i>Fasen</i>	6
<i>Analyse</i>	6
<i>Participatiesessies</i>	6
<i>Vervolgproces</i>	6
1.4. Leeswijzer	7
2. De kracht van Son en Breugel	8
2.1 Inleiding	8
2.2 Historische ontwikkeling	8
2.2 Positie in de regio	10
<i>Inleiding</i>	10
<i>Nationale Omgevingsvisie</i>	10
<i>Provinciale Omgevingsvisie</i>	10
<i>Regio</i>	11
2.3 Identiteit en kernkwaliteiten.....	13
<i>Dorps wonen in een dynamische regio</i>	13
<i>Een sterke sociale cohesie</i>	13
<i>Leven in het groen</i>	13
<i>Natuur en landbouw in het buitengebied</i>	14
<i>Een sterke economie</i>	15
<i>Duurzaam Son en Breugel</i>	16
2.4 Maatschappelijk krachtenveld	17
<i>Proactief omgaan met bestaande aandachtspunten en maatschappelijke trends</i>	17
<i>Evenwichtige bevolkingsopbouw – kwalitatieve woningbouwopgave</i>	17
<i>Landbouwgebied onder druk</i>	18
<i>Kwaliteit en toegankelijkheid van natuurgebieden en het Dommeldal</i>	19
<i>Klimaat</i>	20
<i>Mobiliteit</i>	22
<i>Economie: profilering Ekkersrijt</i>	23
<i>Economie: aantrekkelijkheid dorpscentrum Son</i>	24

<i>Milieu, gezondheid en veiligheid onder druk.....</i>	25
3. Omgevingsvisie Son en Breugel; Oog op een zonnige toekomst!	29
3.1. Inleiding	29
3.2. OOG voor alle inwoners - authentiek dorps leven	30
3.3. OOG voor het fraaie landschap – cultuurlandschap aan de Dommel.....	30
3.4. OOG voor de duurzame economie – etalage van de Brainportregio.....	30
4. Thematische uitwerking	31
4.1. Inleiding	31
4.2. OOG voor alle inwoners - authentiek dorps leven.....	31
4.2.1. Toekomstbestendige woonomgeving.....	31
4.2.2. Vitaal en sociaal	33
4.2.3. Gezond en veilig.....	34
4.3. OOG voor het fraaie landschap – Cultuurlandschap aan De Dommel.....	35
4.3.1. Bodem, water en klimaatadaptatie.....	35
4.3.2. Beleving van natuur, landschap en cultuurhistorie	35
4.3.3. Energietransitie	37
4.4. OOG voor een duurzame economie – etalage van de dynamische Brainportregio	39
Omgevingsvisiekaart Son en Breugel, OOG op een zonnige toekomst!	43
5. Koers per deelgebied.....	44
5.1. Inleiding	45
5.2. Dorpskernen / woonwijken	46
5.3. Centrum Son & Breugel.....	48
5.4. Ekkersrijt.....	49
5.5. Sonniuswijk.....	51
5.6. Natuurgebieden	54
5.7. Breugel (zuid)oost / Beekdal de Dommel.....	55
6. Uitvoeringsparagraaf en monitoring	56

1. Inleiding

1.1. De Omgevingswet en de omgevingsvisie

We bereiden ons voor op de Omgevingswet, die naar verwachting op 1 januari 2022 in werking treedt. De Omgevingswet bundelt de wetgeving en regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. De wet regelt daarmee het beheer en de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Ook ‘nieuwe’ thema’s zoals klimaatadaptatie, energietransitie, gezondheid en veiligheid worden in de Omgevingswet verbonden met brede maatschappelijke opgaven.

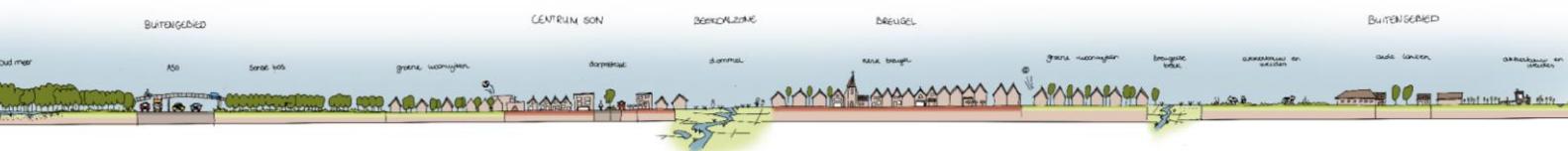
Met de Omgevingswet wordt het stelsel van ruimtelijke regels volledig herzien. Dit vraagt om een andere werk- en denkwijze van overheden, maatschappelijke organisaties, burgers en bedrijven. Er zijn straks minder regels die overzichtelijker zijn te bekijken en er is meer ruimte voor initiatieven en lokaal maatwerk. De integrale afweging van initiatieven en het geven van vertrouwen zijn sleutelbegrippen. Het doel en de meerwaarde van een initiatief in de fysieke leefomgeving moet centraal staan in plaats van de vraag: ‘mag het wel?’

De Omgevingswet bevat een aantal instrumenten waarmee overheden de doelen van de wet in de praktijk kunnen brengen. Deze instrumenten worden de ‘kerninstrumenten’ genoemd. Eén van de (verplichte) instrumenten voor gemeenten, die voortvloeit uit de Omgevingswet, is de omgevingsvisie. In de omgevingsvisie zetten we -samen met onze inwoners, ondernemers, partners en gebruikers- de integrale koers uit op weg naar de toekomst (denk aan 2050), gericht op een fysieke leefomgeving waarin mensen gelukkiger, gezonder en veiliger zijn. De bestaande kwaliteiten van de gemeente Son en Breugel vormen daarbij het vertrekpunt. Wij willen met een heldere visie aangeven waar we met onze gemeente naartoe willen. Zo kunnen we onze positie bepalen en -waar dat nodig is -stelling nemen over de inrichting van onze fysieke leefomgeving.

1.2. Rol en sturingsfilosofie

De omgevingsvisie geeft een toekomstbeeld van de gemeente in 2050. Het is ook een realistisch verhaal, want de omgevingsvisie gaat in op de benodigde initiatieven en inspanningen voor essentiële hoofdopgaven in de komende tien jaar. De gemeente stelt de omgevingsvisie samen op met de samenleving en voert de omgevingsvisie uit met de samenleving. De omgevingsvisie biedt daarom een ‘flexibel raamwerk’ (met ‘spelregels’) voor nieuwe ontwikkelingen met heldere uitgangspunten voor alle partijen. De omgevingsvisie is de toetssteen waarlangs plannen, projecten en initiatieven zullen worden gelegd en beoordeeld, maar vormt ook een enthousiasmerende uitnodiging naar de samenleving. Kortom, het is een ‘integraal inspiratie- en afwegingskader’ en een bruikbare opmaat voor de andere kerninstrumenten zoals het omgevingsplan.

De omgevingsvisie is het vliegtuig om de eerste stappen richting de toekomst te zetten en duidelijk te maken welke vervolgstappen nodig zijn. Het is dan ook belangrijk de omgevingsvisie te plaatsen in het geheel van de beleidscyclus. Zo vormt de omgevingsvisie de beleidsmatige basis voor het omgevingsplan en eventuele (omgevings)programma’s. Ook wordt de omgevingsvisie periodiek gemonitord en geëvalueerd. De omgevingsvisie is dus nooit ‘af’. We blijven er samen met de samenleving aan schaven.

1.3. Procesbeschrijving

Fasen

Om te komen tot de omgevingsvisie voor Son en Breugel is een aantal stappen doorlopen. In de eerste fase (2019) is op basis van een verkenning – gebiedsanalyse, beleidsanalyse en data-analyse – de huidige situatie van de gemeente Son en Breugel in beeld gebracht. In deze verkenning zijn de kernkwaliteiten, identiteiten en aandachtspunten voor de toekomst van Son en Breugel uiteengezet. Dit hebben we zowel thematisch als gebiedsgericht aangepakt. In de tweede fase (2020) zijn de opgaven opgehaald waar de gemeente voor staat. De mogelijke manieren om deze opgaven het hoofd te bieden zijn verder uitgediept, waarbij mogelijke kansen en dilemma's zijn verzameld. De derde fase (2021), waar we ons momenteel in bevinden, staat in het teken van het uitdenken van de visie op Son en Breugel voor de toekomst. Op basis van dit Keuzedocument wordt de koers voor de verschillende thema's en gebieden bepaald. Fase vier omvat tot slot de terinzagelegging van de ontwerp-omgevingsvisie en de vaststelling van de omgevingsvisie.

Analyse

In de verkenning is het huidige gemeentelijk beleid en relevant regionaal en nationaal beleid, geanalyseerd. Deze verkenning is aangevuld met een analyse van de maatschappelijke ontwikkelingen en trends waarop de gemeente wil of moet inspelen. Hiermee is samengevat welke thema's er in de omgevingsvisie meegenomen worden. Daarnaast is een gebiedsanalyse en een data-analyse uitgevoerd. Deze analyse geeft een beeld van de huidige situatie weer en is een belangrijke onderlegger voor de omgevingsvisie. De bestaande kwaliteiten en aandachtspunten van Son en Breugel dienen namelijk als uitgangspunt voor de omgevingsvisie. Op basis van deze verkenning, aangevuld door de resultaten uit de eerdere participatiesessies, is toegewerkt naar drie centrale waarden die de gemeente typeren en het verhaal van Son en Breugel vertellen. Deze waarden worden als kapstok gebruikt voor de omgevingsvisie.

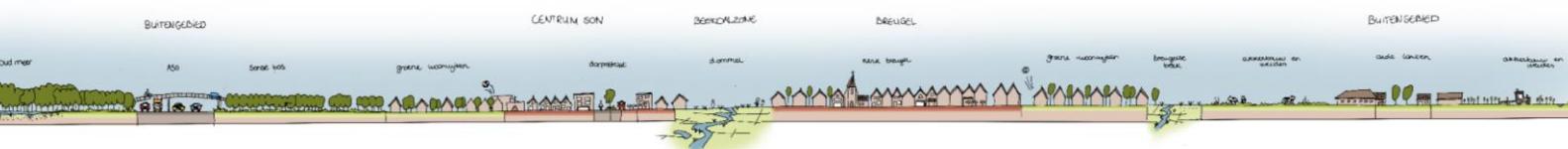
Participatiesessies

We zijn in april 2019 begonnen met brede, ambtelijke sessies. Met de verschillende thema-experts binnen de gemeente zijn we aan de slag gegaan met de belangrijkste waarden, kwaliteiten en opgaven van de gemeente Son en Breugel. We hebben dezelfde onderwerpen besproken met college en raad. In de Eerste Week van de Omgevingsvisie (juli 2019) hebben we drie externe participatiesessies georganiseerd; met de ketenpartners en buurgemeenten, maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners. Tijdens deze sessies hebben we hen geïnformeerd over de Omgevingswet en de omgevingsvisie maar vooral bij hen de kernkwaliteiten en identiteiten van Son en Breugel opgehaald.

In de tweede fase heeft eind 2019 eenzelfde cyclus (ambtelijke sessies, college, raad en externe participatie) plaatsgehad. Aan de hand van themasessies hebben we opgaven en deelgebieden uitgediept. In december 2019 was de Tweede Week van de Omgevingsvisie. In het interactieve deel stond het ophalen van kansen en zorgen, voor de gemeente als geheel en per deelgebied, centraal. Deze input hebben we gebruikt om de bouwstenen te toetsen en met name op te halen waarover consensus bestaat en over welke dilemma's we in de omgevingsvisie nog keuzes moeten maken.

Vervolgproces

Voor u ligt het Keuzedocument, dat een weerslag is van alles wat tot nu toe is opgehaald en laat zien wat de koers is en waarover nog keuzes gemaakt moeten worden. In het eerste kwartaal van 2021

bespreken we dit document, eerst met de ambtelijke organisatie, dan het college en dan de raad. In de Derde Week van de Omgevingsvisie bespreken we het Keuzedocument met onze (regionale) ketenpartners, ondernemers en inwoners. Na verwerking van de uitkomst van deze sessies zal de (concept)ontwerp-omgevingsvisie formeel aan het bestuur worden voorgelegd. Na de terinzagelegging zullen eventuele zienswijzen worden beantwoord en zo mogelijk worden verwerkt. Tot slot stelt de raad de omgevingsvisie vast en zal deze in het DSO worden geplaatst.

1.4. Leeswijzer

In deze paragraaf wordt de verdere opbouw van de omgevingsvisie beschreven. Dit Keuzedocument is het resultaat van een samenwerking tussen de inwoners van Son en Breugel en de gemeente. Daarom spreken we in de ‘wij-vorm’ waarbij we bedoelen de gemeente en de inwoners. Als het alleen om de gemeente gaat, zeggen we dat ook.

In hoofdstuk 2 vindt u een beschrijving van de kracht van Son en Breugel. Wat maakt Son en Breugel tot Son en Breugel, wat is het DNA, en waarom is dat bijzonder? Daarom zijn een aantal karakteristieke elementen beschreven die de belangrijkste kwaliteiten vormen van onze leefomgeving. Deze kwaliteiten willen we behouden en vormen daarom het vertrekpunt op weg naar de toekomst. Vervolgens wordt het maatschappelijk krachtenveld beschreven zoals we dat in Son en Breugel ervaren. Welke veranderingen spelen in onze samenleving, welke aandachtspunten zijn er voor onze gemeente en welke krachten kunnen we nu misschien nog onvoldoende inschatten? Deze paragraaf kan worden gelezen als toelichting op de aanleidingen voor het opstellen van een omgevingsvisie.

In hoofdstuk 3 is vervolgens de feitelijke visie op de koers voor Son en Breugel voor de lange termijn beschreven: de stip op de horizon op weg naar het jaar 2050. In dit hoofdstuk vindt u ook de omgevingsvisiekaart. Op deze kaart zijn de voornaamste ambities, kansen en uitdagingen voor onze gemeente weergegeven. In hoofdstuk 4 worden de belangrijkste ambities per thema voor de hele gemeente beschreven. In hoofdstuk 5 zijn de ambities uitgewerkt voor de verschillende deelgebieden.

Tot slot geeft hoofdstuk 6 straks een toelichting op de manier waarop we de omgevingsvisie kunnen uitvoeren. Welke mogelijkheden zijn er? Waar moeten we met u over nadenken? In dit laatste hoofdstuk vindt u ook een toelichting op aspecten die nog moeten worden uitgewerkt of waar de gemeente al mee bezig is. Dit kan een concreet project zijn, een onderzoeksagenda of soms alleen maar een thema of onderwerp. Tot slot staat hier een eerste aanzet voor de manier waarop de gemeente deze visie gaat verwerken in het omgevingsplan (de opvolger van het bestemmingsplan).

2. De kracht van Son en Breugel

2.1 Inleiding

Een belangrijk doel van de omgevingsvisie is om het karakter, het eigene, van Son en Breugel in de toekomst te behouden en waar mogelijk te versterken. In de volgende paragrafen van dit hoofdstuk beschrijven we daarom de belangrijkste kwaliteiten van onze gemeente, die we in de eerste fase van het omgevingsvisietraject hebben opgehaald. Deze kwaliteiten vormen de fundering voor de koers van Son en Breugel op weg naar 2050. Om die kwaliteiten goed te kunnen plaatsen bekijken we eerst Son en Breugel in historisch (Son en Breugel in de loop van de tijd) en geografisch perspectief (Son en Breugel in de regio).

2.2 Historische ontwikkeling

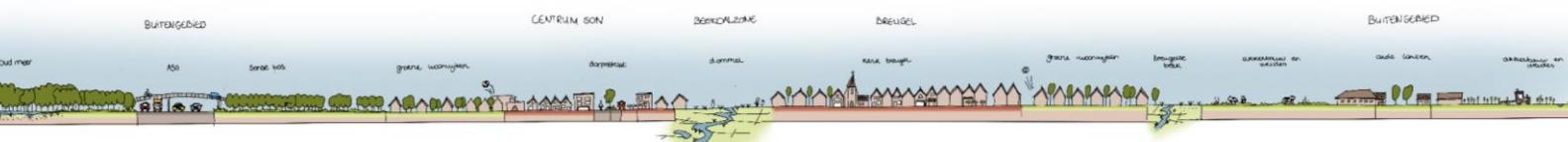
Son en Breugel, van elkaar gescheiden door de Dommel, zijn van oudsher één. Vanaf de middeleeuwen, voor zover in de geschiedenis is na te gaan, hebben ze een gemeenschappelijke schepenbank gehad. De huidige dorpskernen van Son en Breugel zijn rond de 12de eeuw ontstaan als boerendorpen. In 1810 worden Son en Breugel op gezag van Napoleon Bonaparte samengevoegd tot één gemeente. Son en Breugel tellen dan circa 1.500 inwoners die voornamelijk een boerenbestaan leiden.

De eeuwenoude doorgaande weg vanuit 's-Hertogenbosch, via Son richting het zuiden, werd halverwege de 19de eeuw verhard waardoor de route intensiever gebruikt werd en de economie in Son aantrok. Son en Breugel lag niet aan een spoorlijn, maar lag ook niet ver verwijderd van twee belangrijke lijnen: Boxtel – Eindhoven en Eindhoven – Venlo. Plaatsen die niet aan het spoorwegennet waren gelegen, konden een aansluiting krijgen op een zogenaamd lokaal spoor. Zo werd in 1897 de lijn Reusel – Eindhoven – Veghel, die via de doorgaande weg in Son liep, geopend voor de stoomtram. De tram heeft gereden tot 1937.

Ook de aanleg van het Wilhelminakanaal (1916 tot 1923) was van economisch belang voor de gemeente. De werkgelegenheid steeg door de nieuwe bedrijven die zich langs het kanaal vestigden. Maar het was vooral door de ontginning van de Sonse Heide ten noordwesten van Son dat er binnen de gemeente in het begin van de 20ste eeuw een grote bevolkingsgroei op gang kwam. Voor de ontginning werd veel werkvolk 'van buiten' aangetrokken. De voorheen gemeenschappelijke grond werd ontgonnen en er werden in de jaren twintig en dertig diverse nieuwe ontginningsboerderijen gesticht. In 1927 kreeg de ontginning van de Sonse Heide in Son de naam Sonniuswijk.

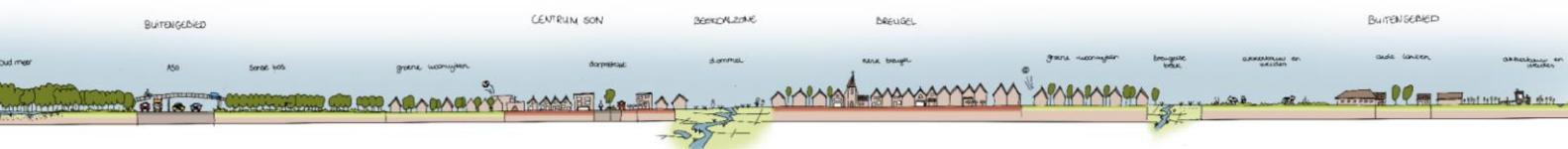
Het aanzien van Son en Breugel is in de periode 1900 – 1960 ingrijpend veranderd. Son veranderde daarbij veel sterker dan Breugel. Het gebied tussen de dorpskom en de nieuwe brug over het kanaal werd volgebouwd. Daar waren (aan de huidige Nieuwstraat) inmiddels ook een school, het sanatorium en de boterfabriek gebouwd. De bebouwing aan de Kanaalstraat zette zich in zuidelijke richting voort. Ook ten noorden van de dorpskom werd langs de provinciale weg (thans de Hendrik Veenemanstraat) steeds meer gebouwd.

Na de Tweede Wereldoorlog werden in Breugel maar vooral ook in Son, onder invloed van de sterke economische industriële ontwikkeling van Eindhoven, nieuwbouwwijken gerealiseerd, waarmee het een randgemeente van Eindhoven werd. De toename van de mobiliteit van de inwoners speelde hierbij

een grote rol. De eerste grote wijk in Son van na de oorlog was ‘de Breeakker’, die vanaf 1950 werd gebouwd. Kort daarop volgde de villawijk rond de Boslaan. Door de bouw van deze huizen begon Son en Breugel langzaam een forensengemeente te worden. Het aantal villa’s werd nog uitgebreid, onder meer in ’t Harde Ven. Tussen 1945 en 1965 nam het aantal woningen in de gemeente toe van bijna 600 naar ruim 1900. De jaren daarna zou de bevolking nog meer toenemen door de uitbreidingsplannen de Vloed en de Gentiaan in Son en ’t Eigen en Hoogstraat in Breugel (vanaf 1970). De laatste grote uitbreidingen die hebben plaatsgevonden in Son zijn de wijken ’t Zand en Sonniuspark.

De toename van autoverkeer zorgde rond 1960 tevens voor een aanpassing van het centrum van Son. De smalle bochtige straat door het centrum werd vervangen door een rechte verkeersweg met twee parallelwegen. De aanliggende bebouwing moest afgebroken worden. Een forse aanslag op het dorpsgezicht van Son. Vele panden die nu aan de doorgaande weg (Nieuwstraat) liggen (gemeentehuis en Raadhuisplein) zijn afkomstig uit deze periode. In de loop der jaren nam de hoeveelheid doorgaand autoverkeer verder toe tot de opening van de A50 ten westen van Son (in 2003). Met de komst van de A50 werd het centrum van Son gedeeltelijk ontlast van het doorgaande autoverkeer.

2.2 Positie in de regio

Inleiding

Son en Breugel is geen eiland. Het is belangrijk verder te kijken dan de gemeentegrens. Op tal van terreinen is de gemeente verbonden met de regio. Er zijn echter ook ontwikkelingen op landelijk niveau die moeten worden meegenomen. Daarom is hieronder ingegaan op de integrale visies op landelijk, provinciaal en regionaal niveau.

Nationale Omgevingsvisie

Het Rijk stelt in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) dat Nederland in de toekomst een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving moet bieden en economisch moet kunnen floreren. Met de NOVI wordt toegeworkekt naar de verdere ontwikkeling van het Stedelijk Netwerk Nederland. De ontwikkeling vindt plaats in lijn met de ambities van de integrale verstedelijkingsstrategie: zo veel mogelijk in bestaand stedelijk gebied, klimaatbestendig en natuurinclusief, waarbij grote open ruimten tussen de steden hun groene karakter behouden. Daarbij wordt erkend dat de druk op de ruimte en de leefomgeving voortdurend om een afweging van verschillende belangen vraagt. Hierbij dient ook onder de Omgevingswet de Ladder voor Duurzame Verstedelijking als uitgangspunt. De opgaven waar we voor staan komen samen in vier prioriteiten die samenhangen met grote transities. Deze prioriteiten zijn:

1. naar een duurzame en concurrerende economie;
2. naar een klimaatbestendige en klimaatneutrale samenleving;
3. naar een toekomstbestendige en bereikbare woon- en werkomgeving en;
4. naar een waardevolle leefomgeving.

Deze vier prioritaire opgaven kunnen alleen in samenhang verder worden gebracht wanneer aandacht is voor thema's die hier dwars doorheen lopen, zoals omgevingskwaliteit, gezondheid, cultuurhistorie, klimaatadaptatie, water, bodem, (nationale) veiligheid en milieukwaliteit. Hierbij worden drie inrichtingsprincipes gehanteerd die helpen om in een specifieke casus of gebied bij botsende belangen een zorgvuldige weging te maken. Die inrichtingsprincipes zijn:

1. combineren boven enkelvoudig;
2. kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal en;
3. afwentelen voorkomen.

Provinciale Omgevingsvisie

De provincie Noord-Brabant is een kennis- en innovatieregio, waarmee de provincie een belangrijk onderdeel vormt in het grootstedelijk netwerk van Nederland. In 2018 is de provinciale omgevingsvisie vastgesteld waarin als 'stip op de horizon' een Vergezicht voor 2050 is opgenomen:

Het landschap kent in het jaar 2050 hoge cultuurhistorische waarden, waar bewoners graag recreëren. De natuur is rijker geworden, dankzij kronkelende beken die de ruimte hebben gekregen. De dorpen zijn in het jaar 2050 levendig, met jong en oud die zich er thuis voelen. Aan de randen van de steden zijn goede overstapfaciliteiten, zodat mensen vanuit de dorpen de stad gemakkelijk en snel kunnen bereiken. Daarnaast worden innovatieve, duurzame vervoersmiddelen ingezet om regionale congestie te voorkomen.

De Brainportcampussen en grote hightech werklocaties bepalen het aanzien van de regio waar Son en Breugel deel van uitmaakt. Mensen in Eindhoven wisselen in het jaar 2050 hun hightech woon- en werksfeer graag af voor een bezoek aan het dorpslandschap met bijbehorende aantrekkelijke natuurgebieden om doorheen te wandelen of fietsen. Verder zien we in het jaar 2050 dat de invloed van de veehouderij is veranderd: van monotone velden naar een gevarieerd agrarisch landschap, waar rekening wordt gehouden met de kwaliteit van ondergrond en biodiversiteit. Er wordt in het jaar 2050

volop ingezet op de agro- en foodsector, waarin de balans tussen ecologie en economie weer hersteld is (duurzaam en circulair). Tot slot zien we in het landschap diverse innovatieve vormen van duurzame energieopwekking.

Om dit Vergezicht te realiseren heeft de provincie in ieder geval één basisopgave en dat is ‘werken aan veiligheid, gezondheid en omgevingskwaliteit’ en daarnaast zijn er vier hoofdopgaven:

1. werken aan de Brabantse energietransitie
2. werken aan een klimaatbestendig Brabant
3. werken aan de slimme netwerkstad
4. werken aan een concurrerende, duurzame economie.

Hiervoor zet de provincie in op ontwikkelingen die bijdragen aan het verbeteren van de omgevingskwaliteit, het bevorderen van de inclusiviteit van de samenleving (iedereen moet kunnen meedoen) en het creëren van een gezonde leefomgeving. Door in te zetten op technische en sociale innovatie, waarbij de provincie als een ‘proeftuin’ functioneert, wordt gewerkt aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. De duurzame innovaties die hier plaatsvinden leiden bovendien tot economische meerwaarde voor de regio. Tot slot geeft de provincie aan in te zetten op kwaliteit boven kwantiteit: een duurzame economie en brede welvaart voor alle Brabanders. Om deze ontwikkelingen goed vorm te geven streeft de provincie naar een ‘diepe, ronde en brede manier van kijken’, waarbij integraal en vanuit een gebiedsgerichte insteek opgaven worden opgepakt, hierin alle schaalniveaus van de fysieke en sociale leefomgeving worden meegenomen en alle relevante partijen worden betrokken.

Regio

Son en Breugel ligt in de Brainportregio Eindhoven, een innovatieve hightech kennisregio met een bijzondere betekenis voor de Nederlandse economie. Son en Breugel ligt direct ten noorden van de stad Eindhoven, aan De Dommel. De gemeente wordt doorsneden door de A50. Aan de noordzijde wordt Son en Breugel begrensd door de gemeente Meierijstad, aan de oostkant door Nuenen en aan de westzijde door Best. Binnen de regio wordt de gemeente Son en Breugel gekenmerkt door het natuurlijke groene landschap dat als uitloopgebied dient van het stedelijke gebied. Daarnaast huisvest Son en Breugel het bedrijfenterrein Ekkersrijt dat een bovenregionale economische functie heeft in de Brainportregio. Hier zijn onder andere Sciencepark en de Meubelboulevard gevestigd.

Als Brainport Eindhoven is de regio in 2016 door het Rijk erkend als een van de drie zogenaamde ‘Mainports’, waarmee het economisch belang op nationaal niveau is vastgelegd. Het is de ambitie om, samen met kennisinstituten en het bedrijfsleven, de Brainportregio verder te ontwikkelen tot een (economische) wereldspeler. Hierbij wordt niet alleen naar de kennis- en innovatiecampussen gekeken. Juist het unieke samenspel van stad en platteland met haar cultuurhistorische, groene rijkdom en levendige dorpskernen wordt gezien als een sterke kwaliteit. In de Integrale Strategie Ruimte, die in 2017 is opgesteld, is de visie op de ruimtelijke omgeving van de regio vormgegeven. Hierin is opgenomen dat wordt gewerkt aan:

- een innovatieve economie, met kwalitatieve groei en een sterke concurrentiepositie;
- een kwalitatief hoogwaardige, leefbare en beleefbare omgeving;
- een maatschappij die eenieder kansen biedt en;
- intensieve samenwerking, binnen en buiten de regio.

Het uitgangspunt van de Metropoolregio Eindhoven is dat wordt ingezet op het vergroten van de internationale allure en tegelijkertijd op onze regionale eigenheid. De kwaliteiten van de afzonderlijke

gemeenten zijn aangrijppingspunt voor de ruimtelijke strategieën. Het is noodzaak om intensief samen te werken, aangezien de ruimtelijke thema's van wonen, voorzieningen, economie en mobiliteit een gemeente overschrijdende ruimtelijke weerslag hebben. In zes brede thema's is uitgewerkt wat de regio gaat/blijft doen om haar ambities dichterbij te brengen:

1. economisch vestigingsklimaat;
2. aantrekkelijke woon- en leefomgeving;
3. verweving tussen stad en land – beleefbaarheid mozaïeklandschap;
4. goede infrastructuur en bereikbaarheid;
5. gezonde leefomgeving en klimaatbestendigheid en;
6. energieneutraal.

Door de regio worden veel van deze thema's ook in de praktijk gezamenlijk opgepakt. Denk aan de Regionale Energie Strategie (RES) om zoekgebieden voor duurzame energieopwekking aan te wijzen, het MIRT-traject om de bereikbaarheid te verbeteren en de Woondeal/Versnellingsopgave om de regionale woningbouwopgave (versneld) aan te pakken.

2.3 Identiteit en kernkwaliteiten

Dorps wonen in een dynamische regio

Son en Breugel ligt, zoals we net gezien hebben, op korte afstand ten noorden van Eindhoven, in een regio die economisch gezien volop in ontwikkeling is. Dit biedt volop werkgelegenheid, onder andere op het innovatieve bedrijventerrein Ekkersrijt. Son en Breugel zelf kenmerkt zich echter als een dynamisch landelijke gemeente met een hoogwaardig woon- werk- en leefmilieu. De kleinschalige dorpskern heeft een groen, dorps karakter en de inwoners worden in rust omringd door een mozaïek van natuur, landbouw- en cultuurlandschappen. Zowel in de dorpskern als in het buitengebied zijn veel cultuurhistorische elementen terug te vinden. Ook het beekdal De Dommel is kenmerkend voor de gemeente. Dorps wonen in een dynamische regio kenmerkt Son en Breugel.

Een sterke sociale cohesie

Son en Breugel kent een open gemeenschap, waar het dorpse karakter en saamhorigheid de boventoon voert: inwoners hebben regelmatig contact met hun buren, er wordt relatief veel vrijwilligerswerk verricht en er is een gevarieerd verenigingsleven dat actief in de samenleving aanwezig is. Veel kinderen en jongeren, maar ook veel volwassenen en ouderen zijn lid van een vereniging of (sport)club. Er zijn voldoende sportvoorzieningen bij verenigingen en in de openbare ruimte. Deze zijn voor alle inwoners (laagdrempelig) toegankelijk en verkeren in kwalitatief goede staat.

Er worden zeer regelmatig activiteiten en evenementen georganiseerd, waarmee de eensgezindheid wordt versterkt en de bewoners, jong en oud, de mogelijkheid biedt om met elkaar in contact te komen. Ook kent Son en Breugel ouderenplatforms, whatsappgroepen en buurkracht. Vanuit de gemeente is veel aandacht voor het sociale domein, zodat een inclusieve samenleving wordt gewaarborgd.

Leven in het groen

Son en Breugel staat bekend als een groene gemeente. De dorpskern is als het ware verweven met het omliggende landschap, waarbij het groen tot diep in de woonwijken doorloopt. Eén van de kernkwaliteiten is de dooradering van het bebouwde gebied met groene laanstructuren en waterlopen (onder andere het Dommeldal). Het samenspel van bos, heide, landschappelijk groen en agrarisch weidegroen met deze cultuurhistorische lijnelementen bepaalt de groene identiteit van zowel het stedelijk- als het buitengebied.

De woonwijken zelf hebben ook een groen karakter en zijn ruim opgezet. Dit levert al met al een relatief natuurlijke woon- en leefomgeving op. Er is veel beplanting te vinden in de openbare ruimte, met name in de uitbreidingswijken, maar minder in het centrum van Son. De uitstraling en sfeer van Son en Breugel is daardoor erg rustiek. Het groen op wijkniveau bepaalt het karakter van de wijk en draagt bovenindien sterk bij aan de oriëntatie in de wijk. Het gaat dan om wegbeplanting en elementen als parken of speelvelden.

Natuur en landbouw in het buitengebied

Son en Breugel wordt gekenmerkt door het beekdallandschap met een dekzandrug (Midden-Brabants dekzandrug) die door de Dommel wordt doorsneden. Het mozaïek aan landschappen zorgt ook buiten het dorp voor een aantrekkelijke leefomgeving, waar groot- en kleinschalig en agrarisch productielandschap en natuurgebieden elkaar treffen. Er zijn vier kenmerkende landschapstypen: esakkers (zuidoosten), de beekdalontginningen (waaraan de beide dorpskernen zijn ontstaan), heideontginningen (noordwesten) en de heidebebossingen (westen). De cultuurhistorisch waardevolle landschappen hebben beeld dragende elementen en lijnstructuren (blauw- en groenlijnen, wegen en bebouwingslinten- en clusters).

Het boerenlandschap in Breugel-zuidoost bestaat uit een kleinschalig, ruraal halfopen landschap, met natuurelementen en waterlopen. Sonniuswijk wordt juist gekenmerkt door een open landschap. Bijna de helft van de grond in het buitengebied binnen de gemeente Son en Breugel is bestemd voor agrarisch gebruik: in het buitengebied rond Breugel gaat het vooral om kleinschalige landbouw en in Sonniuswijk om meer grootschalige landbouw.

De groenblauwe structuur bestaat uit de samenhangende gebieden, voornamelijk bestaande uit bos- en natuurgebieden, beken en andere waterlopen, waar natuur- en waterfuncties behouden en ontwikkeld worden. Ook sommige (agrarische) gebieden die van belang zijn voor de natuur- en waterfuncties kunnen hier deel vanuit maken.

Binnen de gemeente liggen een aantal natuurgebieden. De Sonse Heide (inclusief Oud Meer), het bosgebied daaromheen en de Sonse Bergen zijn onderdeel van Natuurnetwerk Brabant. Deze natuurgebieden worden bezocht door recreanten en zijn, samen met de landbouwgebieden, potentiële trekpleisters voor vrijetijdsbesteding en recreatie. De grote diversiteit aan biotopen zorgt voor het bestaan van vele soorten flora en fauna.

Het watersysteem is een belangrijke landschappelijke drager. Son en Breugel wordt doorsneden door De Dommel. Het beekdal van de Dommel is een natte natuurparel in Natuurnetwerk Brabant. Het betreft breed dal dat wordt gevoed via een stelsel van sloten en greppels. Alhoewel het beekdal soms wat verscholen is, draagt het in hoge mate bij aan de aantrekkelijkheid en identiteit van Son en Breugel. Het beekdal is bovendien ook van hydrologisch belang; waterberging kan hier bij (extreme) regenbuien plaatsvinden. Andere waterlopen zijn Ekkersrijt, Groote Beek en Breugelsche Beek.

Een sterke economie

De omgeving van de gemeente Son en Breugel biedt weliswaar voldoende (hoogwaardige) werkgelegenheid, maar Son en Breugel heeft zeker niet alleen een forensenfunctie. Met name het bedrijventerrein Ekkersrijt heeft een bovenregionale economische functie en speelt een belangrijke rol in de Brainport. De bedrijvigheid en bijbehorende werkgelegenheid, van met name de Meubelboulevard, het Sciencepark, de logistieke maar ook de overige industriële bedrijvigheid, zorgt ervoor dat Son en Breugel een woon- én werkgemeente is.

Ekkersrijt biedt relatief veel werkgelegenheid in de industriële- en handelssector en zakelijke dienstverlening. De werkgelegenheid in landbouw en collectieve dienstverlening is in vergelijking met de provincie Noord-Brabant juist laag. De strategische ligging in de Brainportregio, in combinatie met de goede bereikbaarheid op het rijkswegennet, mist zijn uitwerking niet op de ontwikkeling van Ekkersrijt als groot gemengd bedrijventerrein met veelal innovatieve bedrijvigheid. Er wordt volop geïnvesteerd door grote en kleinere ondernemingen die hier gevestigd zijn of zich willen vestigen. De gemeente Son en Breugel biedt ondernemers de ruimte om te ondernemen. Het vestigings- en ondernemingsklimaat in de gemeente is zeer gunstig.

Ook in het centrumgebied van Son en Breugel gaat het economisch gezien goed. Het voorzieningenniveau is op peil en er is relatief weinig leegstand. Er is echter wel een trend gaande dat waarwinkels verdwijnen, deze wordt ingevuld met horeca. Dit is met name geconcentreerd op en rond het Raadhuisplein. Son en Breugel kent een klein verzorgingsgebied met een bovengemiddelde omvang waarbij de nadruk met name ligt op de dagelijkse en in mindere mate modische artikelensector. Voorzieningen voor dagelijkse boodschappen zijn bovendien ook aanwezig in woonwijken.

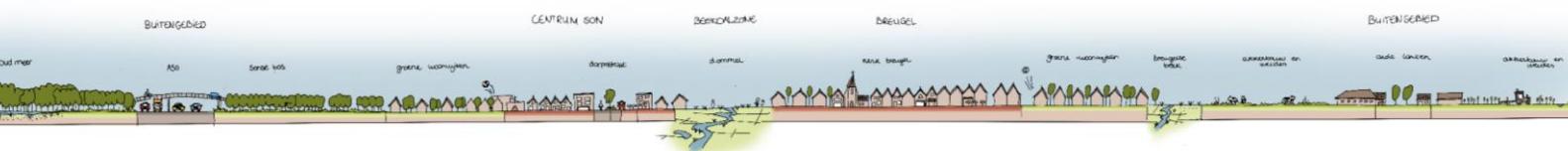

De Meubelboulevard Ekkersrijt heeft een bovenregionale winkelfunctie op het gebied van ‘home & living’ en is, als grootste in Zuid-Nederland, één van de tien best presterende perifere detailhandelsconcentraties in Nederland. De Meubelboulevard trekt een groot winkelend publiek dat zowel voor het plezier als voor doelgerichte aankopen het gebied bezoeken. Door demografische en economische ontwikkelingen blijft de Meubelboulevard zeer interessant voor nieuwvestiging, beleggingen en investeringen.

Duurzaam Son en Breugel

Uitgangspunt van het Sonse duurzaamheidsbeleid is dat we een duurzame gemeente willen zijn en dat we daarin voorop willen lopen. De gemeentelijke organisatie heeft daarin een voorbeeldfunctie, maar doet dit niet alleen. Er zijn veel initiatieven vanuit de samenleving en ondernemers van Son en Breugel, met name op het gebied van afvalstromen en energie. Deze initiatieven helpen de duurzaamheidsdoelstellingen te bereiken. Ook zijn door de gemeente diverse maatregelen genomen, zoals ecologisch beheer van de openbare ruimte, rioolwaterscheiding in enkele wijken, regenwaterafkoppeling en instrumenten voor een duurzaam grondbeleid. Het feit dat duurzaam zijn niet alleen een ambitie is, maar al volop in de praktijk gebracht wordt, maakt het een onderscheidende kwaliteit van Son en Breugel.

2.4 Maatschappelijk krachtenveld

Proactief omgaan met bestaande aandachtspunten en maatschappelijke trends

De vorige paragraaf toont dat onze gemeente veel belangrijke kwaliteiten heeft die zorgen voor een goede woon-, werk- en leefomgeving. Het is belangrijk om deze kwaliteiten te koesteren, en waar mogelijk te versterken en uit te breiden. Bestaande aandachtspunten, autonome ontwikkelingen en maatschappelijke trends vormen het speelveld waarbinnen er gewerkt wordt aan de kwaliteit en leefbaarheid van Son en Breugel. De aandachtspunten en trends kunnen namelijk bedreigingen vormen, maar ook kansen bieden. Met de omgevingsvisie willen we hierop vroegtijdig inspelen en ervoor zorgen dat we voorbereid de toekomst ingaan.

De landelijke trends en ontwikkelingen werken in meer of mindere mate door op lokaal niveau. In Son en Breugel zijn met name de volgende trends en ontwikkelingen relevant (de inleiding is telkens de landelijke trend, dan volgt de uitwerking in Son en Breugel).

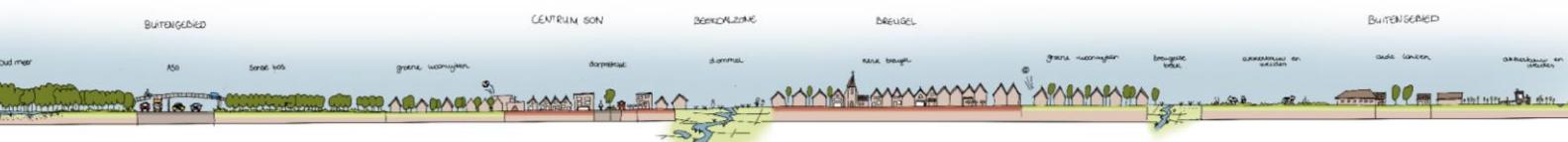
Evenwichtige bevolkingsopbouw – kwalitatieve woningbouwopgave

De Nederlandse bevolking groeit door. Ook in Son en Breugel is dat het geval. Vergrijzing – het percentage 65-plussers neemt toe – is daarbij een belangrijke trend die de toekomstige ontwikkelingen in de leefomgeving beïnvloedt. Mede hierdoor krimpt de gemiddelde grootte van de huishoudens en neemt het aantal huishoudens in de toekomst toe. Binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven is boven dien sprake van een sterke werking van het fenomeen ‘roltrapregio’, waarbij jongeren met name naar de stad trekken en op latere leeftijd weer ‘uitwaaiieren’ naar de omliggende dorpen. Dit vraagt om extra ruimte voor wonen, werken en mobiliteit.

Op basis van de provinciale prognose groeit de bevolking van Son en Breugel nog door tot het jaar 2037 (+630 inwoners). Daarna zal sprake zijn van een lichte daling. Bevolkingsgroei en een veranderende omvang van de huishoudengrootte betekent dat dat er tot het jaar 2040 nog circa 700 woningen gebouwd moeten worden om aan de vraag tegemoet te komen. Een deel van die vraag kan binnen de bebouwde kom worden opgevangen door inbreidingslocaties, herstructureren en splitsing van woningen. De inschatting is nu dat er nog ruimte is voor circa 400 woningen. Het resterende deel, circa 300 woningen, zal buiten de bebouwde kom een plek moeten krijgen. De keuze zal gemaakt moeten worden om één of meer aanvullende woningbouwlocaties op te nemen.

De demografische ontwikkeling – vergrijzing en gezinsverdunning – leidt daarnaast tot een vraag naar andere woonvormen. Hierdoor is er richting het jaar 2040 voornamelijk behoefte aan kleinere eengezinswoningen en appartementen, voor alle leeftijden. Met het oog op de grote vraag door starters is van belang dat deze woningen betaalbaar zijn. Doordat in het beleid de nadruk op ‘langer thuis wonen’ ligt, blijven kwetsbare mensen (onder andere ouderen) met een zorgvraag boven dien langer in de wijk wonen. Dit vraagt om woonzorgvoorzieningen. Ook de omvang van de sociale woningvoorraad blijft een punt van aandacht. Tot slot is er een toenemende regionale vraag om specifieke doelgroepen te huisvesten.

Gezien de bovengenoemde constateringen, de aantrekende woningmarkt en het feit dat er steeds minder (mogelijke) woningbouwlocaties zijn, gaat de woningvoorraad in verhouding tot de behoefte steeds meer knellen. Het is erg belangrijk om de juiste keuzes in de woningbouwopgave te maken. Een

dynamisch woningaanbod draagt namelijk bij aan een evenwichtige bevolkingsopbouw en dat is noodzakelijk om het dorp en de samenleving levendig te houden.

Landbouwgebied onder druk

Landbouwbedrijven in Nederland produceren deels voor de wereldmarkt. We hebben in Nederland een van de meest efficiënte landbouwsectoren ter wereld. Sommige productiemethodes zorgen echter voor een milieubelasting op bodem, lucht en water. Daarnaast is de ecologische waarde van landbouwgebieden afgelopen decennia sterk afgenomen. Door processen van schaalvergroting komen de kleinschalige landbouwgebieden in Son en Breugel onder druk te staan. Dit heeft gevolgen voor de leefomgeving. De veehouderij zorgt namelijk voor geuroverlast en aantasting van de luchtkwaliteit. Aan de andere kant wordt in dit proces door boeren wel geïnvesteerd in moderne stallen die de overlast beperken.

Om voldoende voedsel te produceren en toch een kleinere invloed te hebben op het milieu, innoveert de agrarische sector continu. Het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouw Beleid van de EU is hierbij ook van belang. Daarnaast verandert het consumentengedrag: mensen hechten steeds meer waarde aan duurzaam geproduceerd voedsel, dierenwelzijn en de voedselkwaliteit. Een transitie naar kringlooplandbouw, wat Rijksbeleid is, heeft gevolgen voor de bedrijfsvoering, bijvoorbeeld door toekomstige regelgeving in mestafzet en voerinkoop. Aandachtspunt bij deze ontwikkelingen is dat het verdienmodel van sommige landbouwsectoren nu al onder druk staat.

Verder is er sprake van een verbreding van functies in het buitengebied met bijvoorbeeld energie, toerisme en klimaatadaptatie. Hierin is de mate van intensivering en extensivering van landbouwactiviteiten een aandachtspunt. Sonniuswijk is een gebied waar deze vraagstukken samenkommen.

Kwaliteit en toegankelijkheid van natuurgebieden en het Dommeldal

De gemiddelde kwaliteit van de Nederlandse natuur is jarenlang achteruitgegaan, met verlies van biodiversiteit tot gevolg. Ook al vinden er verbeteringen plaats, er is nog geen sprake van herstel. In het agrarisch gebied is de trend bijvoorbeeld nog negatief. De ruimtelijke, water- en milieucondities zijn nog niet op orde voor duurzaam voortbestaan van soorten en habitattypen van ons ecosysteem. Een derde van de Nederlandse dier- en plantensoorten is momenteel bedreigd. De Rijksoverheid benoemd de volgende algemene ambities:

- het beschermen en verbeteren van de biodiversiteit;
- het duurzaam benutten en beleven van natuur door natuurlijk kapitaal te behouden en versterken;
- natuur in de samenleving verankeren door de betrokkenheid bij de natuur te versterken.
- terugbrengen van verloren biodiversiteit op verschillende locaties.

Het gebied ten zuidoosten van Son en Breugel is een gebied met waardevolle groen- en waterstructuren. Natuur en de functie als natte natuurparel heeft de hoogste prioriteit in het gebied. De biodiversiteit staat echter door verruiging van naturelementen aan de oevers van de Dommel en eventuele schaalvergroting van de landbouw onder druk. Verder is De Dommel niet goed beleefbaar voor inwoners en recreanten, onder andere doordat het gebied moeilijk te voet en met de fiets toegankelijk is. Er is bovendien geen recreatieve verbinding tussen het centrum van Son en Breugel en de Dommel. Een mogelijke toename van recreatie zou echter ook een toename van druk op het gebied betekenen. Dat verdraagt zich niet met de focus op natuurwaarden en biodiversiteit. Regiobreed ligt tot slot een aantal grote opgaven, zoals het bestrijden van wateroverlast en droogte (het creëren van waterbergingsgebieden) en het verbeteren van de waterkwaliteit.

Verder is er nog een aantal andere aandachtspunten die spelen in onze natuurgebieden:

- Een deel van het NatuurNetwerkBrabant moet nog gerealiseerd worden. Voornamelijk in Breugel-zuidoost liggen nog agrarische gebieden waar natuurontwikkeling moet plaatsvinden om het NatuurNetwerk te kunnen invullen. Hierdoor mist momenteel ook continuïteit in de ecologische zone in Breugel-zuidoost.
- In het natuurgebied ten westen van Breugel speelt het probleem van droogte. Met name in Oud Meer zakt het oppervlaktewater snel weg. Bovendien is het van belang om de eentonigheid van het omliggende bosgebied aan te pakken.
- Niet alleen in het buitengebied, maar ook in de dorpskern zelf is het van belang om aandacht te hebben voor biodiversiteit, met name in die dooradering van groenstructuren. Er ligt een opgave om de biodiversiteit in de dorpskern zelf te verbeteren.
- De wens is het Dommeldal als natuurgebied door te trekken naar aangrenzend gebied:
 - Ecologische verbinding Ekkersrijt /Groote Beek
 - Ecologische verbinding Wilhelminakanaal
 - Bosgebied Oud Meer – deze wordt echter doorsneden door de snelweg A50

Klimaat

Energetransitie/RES-opgave

Inleiding

We hebben in Nederland nog een grote inhaalslag te maken als het gaat om de opwekking van duurzame energie. De afgelopen jaren zijn grote stappen gezet en met name de opschaling van wind op zee zal de komende jaren het percentage duurzaam opgewekte energie omhoog brengen. Desalniettemin zal er een opgave voor duurzame energieopwekking op land overblijven. De regio's in Nederland maken de Regionale Energiestrategieën (RES). De 21 gemeenten in de Metropool Regio Eindhoven werken samen aan de RES (hierna RES MRE). Ook werken gemeenten aan Transitievries Warmte (TVW). Dit betekent dat elke gemeente zal moeten nadenken hoe de transitie naar duurzame opwekking van elektriciteit en warmte gemaakt kan worden. Op middellange termijn (tot 2030) wordt er voor elektriciteit ingezet op zonne- en windenergie. Deze duurzame energiebronnen zullen meer zichtbaar zijn in het landschap. Na 2030 zijn er mogelijk innovaties te verwachten in bijvoorbeeld de opslag van nieuwe of efficiëntere vormen van energieopwekking. Daarnaast ligt er een opgave om aanzienlijke hoeveelheden energie te besparen.

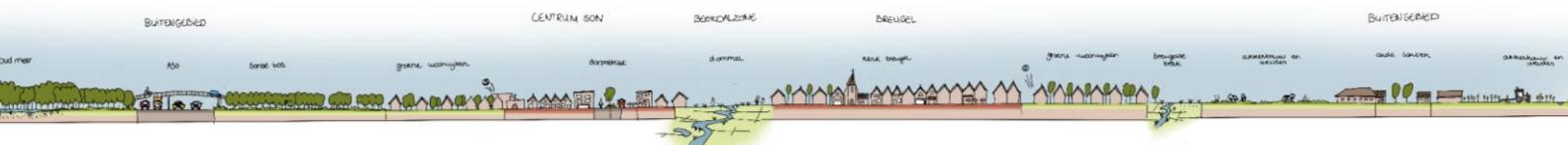
Uitgangspunt van het Sonse duurzaamheidsbeleid is dat we voorop willen lopen en een duurzame gemeente willen zijn. De gemeentelijke organisatie heeft daarin een voorbeeldfunctie.

Besparen van energieverbruik

In de RES MRE is het besparen van energie als topprioriteit benoemd. Het reduceren van 95% van de CO₂ uitstoot in 2050 is enkel te halen als er minder energie verbruikt wordt. Ook zorgt een besparing van energie ervoor dat er uiteindelijk minder ruimte nodig is voor de duurzame opwekking van energie. Als gemeente zetten we hier al jaren in door onze inwoners en bedrijven te faciliteren en te stimuleren om te investeren in isolatie, vermindering van het elektriciteitsgebruik, gedragsverandering et cetera. Als een economisch sterke gemeente ligt hierbij ook een (relatief) grote opgave bij de bedrijven. We gaan hiermee door en willen dit de komende jaren zelfs gaan versnellen. Omdat het draagvlak hiervoor groot is en de (ruimtelijke) consequenties beperkt, benoemen we in de visie vooral de nieuwe keuzes die we willen maken.

Duurzame opwekking van elektriciteit

In de RES MRE hebben de 21 gemeenten een gezamenlijk bod richting de Rijksoverheid gedaan van 2 TWh opwekking via zon en wind in 2030. Bijna 60% (1.15 TWh) van de opgave is al gerealiseerd of zit in het proces van realisatie. We verwachten daarnaast nog 0.28 TWh te kunnen realiseren op daken, braakliggende gronden, vuilstorten of langs infrastructuur. In totaal is daarmee 1.43 TWh van de opgave ingevuld en moet nog 0.57 TWh gerealiseerd gaan worden op landbouwgrond.

Om een onderbouwde afweging te kunnen maken over welke (landbouw)gebieden geschikt zijn om zonnevelden of windmolens te realiseren, is de regio samen met de provincie in de zomer van 2020 een planMER gestart. In de planMER worden de verschillende zoekgebieden gewogen op thema's als milieueffecten, biodiversiteit, kwaliteit van het landschap et cetera. Sonnuswijk is een van de zoekgebieden voor de grootschalige opwekking van elektriciteit. De milieutechnische afweging van de planMER is afgerond. Alle gemeenten mogen in de komende maanden benoemen waar zij lokaal draagvlak zien binnen de benoemde zoekgebieden.

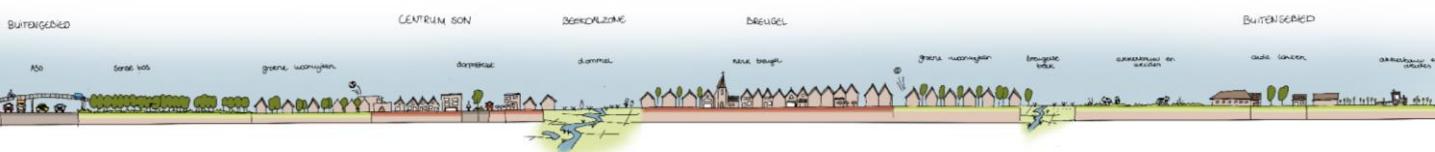
Warmtetransitie

De warmtetransitie, het uitfaseren van het aardgas naar een duurzame warmtebron, gaat de grootste verbouwing van Nederland worden. Samen met woningbouwcorporaties, bewoners, netbeheerders, vastgoedeigenaren, andere stakeholders en medeoverheden stelt de gemeente in 2021 de transitievisie warmte op. De TVW geeft richting aan het uitfaseren van aardgas (het op termijn stoppen) en de toekomstige duurzame warmtebronnen met als eindpunt 2050 en benoemd de 'koploperbuurten' waar we tot 2030 mee aan de slag gaan. Vanwege het parallelle proces worden de uitkomsten van de transitievisie warmte verwerkt in de omgevingsvisie 2.0 (uit de Omgevingswet volgt dat de omgevingsvisie regelmatig moet worden geactualiseerd).

Klimaatadaptatie

In de Klimaatstresstesten die zijn uitgevoerd in opdracht van gemeente Son en Breugel komen de volgende aandachtspunten- en gebieden naar voren:

- Hitte: op bedrijventerrein Ekkersrijt en in het centrumgebied van Son is sprake van een hitteeilan effect vanwege de grote mate van verharding op deze locaties.
- Droogte: er is sprake van droogtegevoeligheid in met name het buitengebied; in en rondom de Dommel en in het buitengebied ten zuidoosten van Breugel (beekdalen) en daarnaast ondervinden de landbouwgebieden ook overlast van de droogte (Sonnuswijk).
- Wateroverlast: op veel plaatsen in de dorpskern Son en Breugel zal in de toekomst sprake zijn van wateroverlast, als gevolg van de toenemende intensiteit van regenbuien.

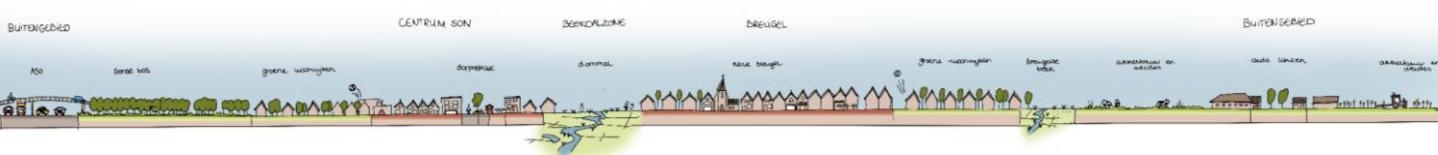
Mobiliteit

De mobiliteit zal met de groei van de bevolking en de economie in Nederland meegroeien. Bereikbaarheid is een belangrijk ordeningsprincipe. Dat wil zeggen dat gebieden die reeds goed ontsloten zijn over het algemeen de voorkeur hebben bij de locatiekeuze voor nieuw te ontwikkelen woon- en werkgebieden. Hierbij wordt in landelijk beleid toegewerkt naar ‘mobility as a service’ en de inzet van Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV). Dit houdt in dat nadruk komt te liggen op een slimme koppeling tussen verschillende vervoersmiddelen, voornamelijk gericht op woon-werkverkeer. Verdere digitalisering van onze mobiliteit en technologische ontwikkelingen en kansen die daarbij komen kijken, hebben daarbij onze aandacht.

Voor nu is de trend zichtbaar dat het autogebruik vooralsnog blijft toenemen voor de middellange afstand, terwijl autobezit minder hard groeit dan voorheen. Er is sprake van groei in fiets- en treinverkeer. Fietsen in de stad wordt steeds populairder, terwijl het fietsgebruik in dorpen afneemt omdat er minder voorzieningen in de dorpen zijn en men dus verder moet reizen. De elektrische fiets of e-bike komt wel als alternatief naar voren. Het aandeel van de elektrische fiets blijft groeien en deze wordt ook gebruikt voor woon-werkverkeer. Ook de elektrische auto is in opmars. Er gaat daarnaast steeds meer gebruik worden gemaakt van deelconcepten en digitale platforms waarbij laagdrempelig uit een variatie aan mogelijke vervoersmiddelen kan worden gekozen. Dit biedt ook kansen voor nieuwe parkeeroplossingen.

Nieuwe mobiliteitsconcepten en elektrificatie van vervoersmiddelen brengen consequenties met zich mee. Er moet ruimte worden gemaakt voor elektrische laadpalen, parkeernormen moeten worden aangepast (vanwege deelauto's bijvoorbeeld) en fietspaden moeten worden verbreed. Aan de andere kant leidt elektrificering tot een daling van het CO² gebruik en een schonere lucht.

Ook in de Brainportregio wordt het steeds drukker op de weg, zeker nu de economie zich in ‘goed vaarwater’ bevindt. Dit is merkbaar op de wegen in de gemeente Son en Breugel – een congestie van snelweg A50 dreigt waardoor de druk op de regionale bereikbaarheid toeneemt. Lokaal is bovendien sprake van overlast van doorgaand sluipverkeer. Met name op de route Veerstraat-Wilhelminalaan-Boslaan-Besteweg en de route Rooijseweg-H.-Veenemanstraat-Nieuwstraat-Kanaalstraat is het erg druk. Hierdoor is ook in het centrum van Son en Breugel sprake van overlast. Daarnaast wordt het in Son en Breugel steeds drukker op de fietspaden, waarop met veel verschillende (fiets)voertuigen, met verschillende snelheden, wordt gereden. Hierin missen bovendien nog enkele belangrijke links in de (regionale) fietsverbinding. Tot slot neemt door toename van vrijtijdsbesteding de drukte op recreatieve fietsroutes toe.

Economie: profielering Ekkersrijt

Een belangrijke ambitie is de transitie naar een circulaire economie. Een circulaire economie betekent drie ontwikkelingen:

- Bestaande productieprocessen maken efficiënter gebruik van grondstoffen, zodat er minder grondstoffen nodig zijn.
- Wanneer nieuwe grondstoffen nodig zijn, wordt zoveel mogelijk gebruikgemaakt van duurzaam geproduceerde, hernieuwbare (onuitputtelijke) en algemeen beschikbare grondstoffen.
- Er vindt ontwikkeling van nieuwe productiemethodes en nieuwe circulaire producten plaats.

Deze circulaire transitie vindt plaats op bedrijfsniveau, maar ook in het ruimtelijk functioneren van de bedrijventerreinen. De bedrijventerreinen zijn nu goed voor ongeveer 30 procent van de werkgelegenheid in Nederland. Momenteel zien we de vraag naar grootschalige bedrijventerreinen toenemen. Dit is deels voor de groeiende lokale maakindustrie, maar met name voor de logistieke sector. Daarnaast brengen digitalisering van de economie en technologische ontwikkelingen kansen en uitdagingen met zich mee. Denk daarbij aan de inwerkingstelling van een 5G-netwerk en de mogelijke slimme toepassingen in onze leefomgeving (het zogenoemde ‘smart-city concept’).

Het algehele beeld van de economie in Son en Breugel is zoals gezegd positief. Dit wil echter niet zeggen dat er geen aandachtspunten zijn. Op Ekkersrijt speelt het volgende:

- In het Masterplan Ekkersrijt en de Visie Sciencepark staat het huidige beleid voor dit gebied. De gemeente wil de economische structuur verbreden, de bereikbaarheid verbeteren en de creativiteit, innovatiekracht en de werkgelegenheid vergroten. Daar komt de verduurzaming c.q. klimaatneutraliteit van de bedrijven en het bedrijventerrein bij.
- De bereikbaarheid (MIRT) - de tweede ontsluiting - het parkeren en de (her)inrichting van de openbare ruimte (schoon, heel, veilig) vragen aandacht. Ook moet worden nagedacht over nieuwe mobiliteitsconcepten zoals deelmobiliteit en oplaadpalen en -stations voor elektrische voertuigen.
- Functiemenging is een belangrijk onderwerp. Daarbij gaat het om de vraag of en hoe wonen en werken samengaan en hoe omgegaan moet worden met de huisvesting van arbeidsmigranten en kenniswerkers. De vraag is of dit wenselijk is of dat integratie in bestaand stedelijk gebied niet beter is. Verder zijn de afsplitsing van kantoren en de vraag naar leisure/hotel aandachtspunten.
- De deelgebieden van Ekkersrijt vragen allemaal een iets andere benadering. Beleid moet per deelgebied worden ontwikkeld.
 - Het Sciencepark en omgeving moeten verder worden ontwikkeld. In de westhoek is een aantal bedrijven met een hogere milieucategorie gevestigd. Hiervoor moet een oplossing gevonden worden, zoals door uitplaatsing zodat er voor het Sciencepark uitbreidingsruimte ontstaat. Alternatieve locaties voor de bedrijven met een hoge milieucategorie zijn echter lokaal, regionaal en provinciaal niet beschikbaar. Anderzijds kunnen we ervoor kiezen om randvoorwaarden aan ontwikkelingen van de bedrijvigheid te stellen, zonder uit te plaatsen. Nieuwe ontwikkelruimte op Sciencepark zullen we dan voornamelijk moeten vinden door inbreiding en verdichting of door verplaatsing naar toekomstige uitbreiding Ekkersrijt oost. Hiermee kan dan ook een impuls aan dit deelgebied worden gegeven.
 - Voor de Meubelboulevard houden we rekening met de Regionale Retailvisie. Als gemeente focussen we ons op de ontwikkeling als ‘leisure gebied’. Ten noorden van de Meubelboulevard ligt een diffuus gebied waar ook kleinere ambachtelijke bedrijven met verkoopfuncties zich (willen) vestigen. De vraag is hoe we met dit gebied omgaan.

- Ekkersrijt Oost heeft als het oudste deel van het bedrijventerrein een aantal zones, voornamelijk aan de oostzijde, waar herstructurering noodzakelijk is. Er moet worden nagedacht over de mogelijkheden van (een mix van) verschillende functies.
- In het zuidelijk deel van Ekkersrijt, het gebied tussen de A50 en Esp, heeft de gemeente nog acht hectare grond uit te geven. Hiervoor moet een visie worden ontwikkeld, bij voorkeur afgestemd op de visie van Eindhoven.

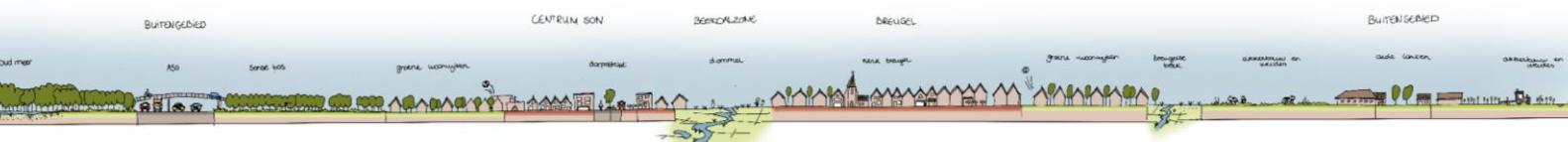

Economie: aantrekkelijkheid dorpscentrum Son

In het centrum van Son is sprake van een verschuiving van winkelen naar elkaar ontmoeten, in lijn met de algemene trend. Dit uit zich in de opvulling van leegstaande winkels met horeca. De vraag is hoe we hiermee moeten omgaan. Enerzijds is het mogelijk om te kiezen voor concentratie van horecagelegenheden, bijvoorbeeld op het Raadhuisplein. Anderzijds is het mogelijk om te kiezen voor spreiding van de horecagelegenheden. Ruime mogelijkheden in de bestemming laat de markt bepalen wat de beste plek is voor de functie. Niet iedere horecagelegenheid wil aan een druk plein gevastigd zijn. Belangrijk is met het oog op de versnelde trends dat het centrum compact en aantrekkelijk blijft voor overzichtelijk en effectief bezoek. Daarnaast moet een goede balans worden gevonden tussen levendigheid en leefbaarheid. Dit is niet alleen gericht op horecagelegenheden, maar voornamelijk ook op de ruimte voor evenementen.

Verder is er de behoefte om de inrichting van de openbare ruimte in het centrum te verbeteren zodat, met het oog op de ontmoetingsfunctie, een aantrekkelijk verblijfsplaats ontstaat. Genoemd in dit verband zijn de doorsnijding en barrièrewerking van de Nieuwstraat en de stenige inrichting van het centrumgebied. Er ligt een opgave om de verkeersdrukte in het centrumgebied te verminderen en meer ruimte te bieden voor langzaam verkeer en verblijfsfuncties. Daarnaast moet de groenstructuur worden verbeterd. Een groenere inrichting dient meerdere doelen (hittestress, gezondheid en welzijn, verblijven en ontmoeten).

Tot slot is de verbinding met en de beleefbaarheid van het Dommeldal zwak. In samenhang daarmee is het van belang dat Son en Breugel een beperkt aanbod van toeristisch of recreatieve voorzieningen kent, terwijl er gezien de aantrekkelijke natuurlijke omgeving wel mogelijkheden toe zijn. Hierbij moet ook aandacht zijn voor de versterking van het landschap (in samenwerking met buurgemeenten) en de profiling van cultuurhistorie, waaronder erfgoedtoerisme.

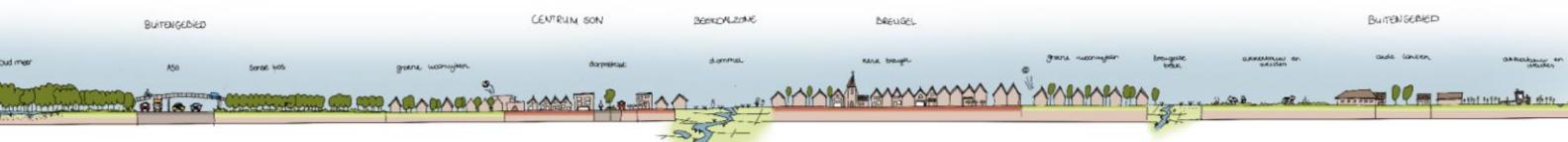

Milieu, gezondheid en veiligheid onder druk

Gezondheidsbescherming

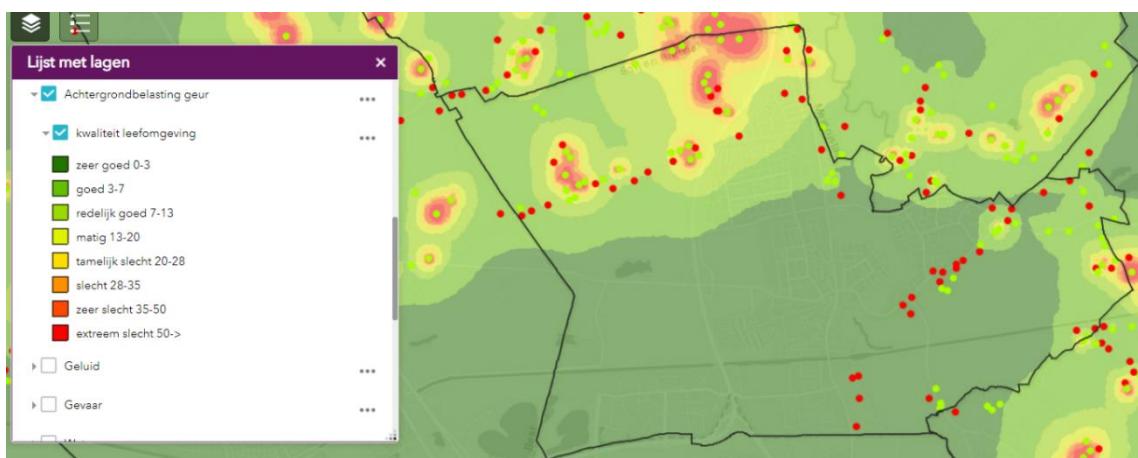
Milieu, gezondheid en veiligheid zijn thema's die in het kader van de Omgevingswet en de bredere blik op de fysieke leefomgeving een prominentere plaats krijgen in het omgevingsbeleid. Door normen te stellen is de kwaliteit van onze leefomgeving in de afgelopen decennia verbeterd. Dit heeft een gunstig effect gehad op onze gezondheid en veiligheid. De effecten op de gezondheid als gevolg van lokale, regionale, landelijke en zelfs Europese emissies vanuit verkeer, industrie, veehouderij, bouwactiviteiten, vliegverkeer et cetera zijn echter nog steeds aanzienlijk. Dergelijke emissies hebben allemaal invloed op de leefomgeving van mens en dier. Denk hierbij aan de aantasting van luchtkwaliteit en vermindering van biodiversiteit, maar ook geluidsoverlast vanuit deze bronnen heeft effect op de kwaliteit van de leefomgeving.

Uit onderzoek van de GGD is gebleken dat de geluidshinder bij inwoners in Son en Breugel is toegenomen (zie afbeelding hieronder). Er is sprake van geluidsoverlast door het wegverkeer, met name aan de dorpsrand langs de snelweg A50. Geluidswallen voldoen kennelijk niet altijd. Ook enkele (industriële) bedrijven op Ekkersrijt veroorzaken geluidsoverlast. Omdat de geluidszones vol zitten, wordt echter geen verdere toename van geluidsoverlast verwacht.

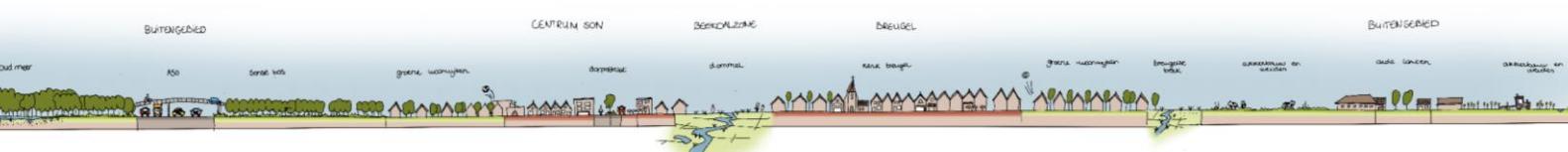

Verder is het vliegverkeer van en naar Airport Eindhoven de laatste jaren fors toegenomen. De geluidsoverlast wordt aangekaart als voornaamste hinder door omwonenden. In Son en Breugel ondervinden voornamelijk de inwoners van die gebieden overlast, die binnen de 48 dB-geluidscontour liggen.

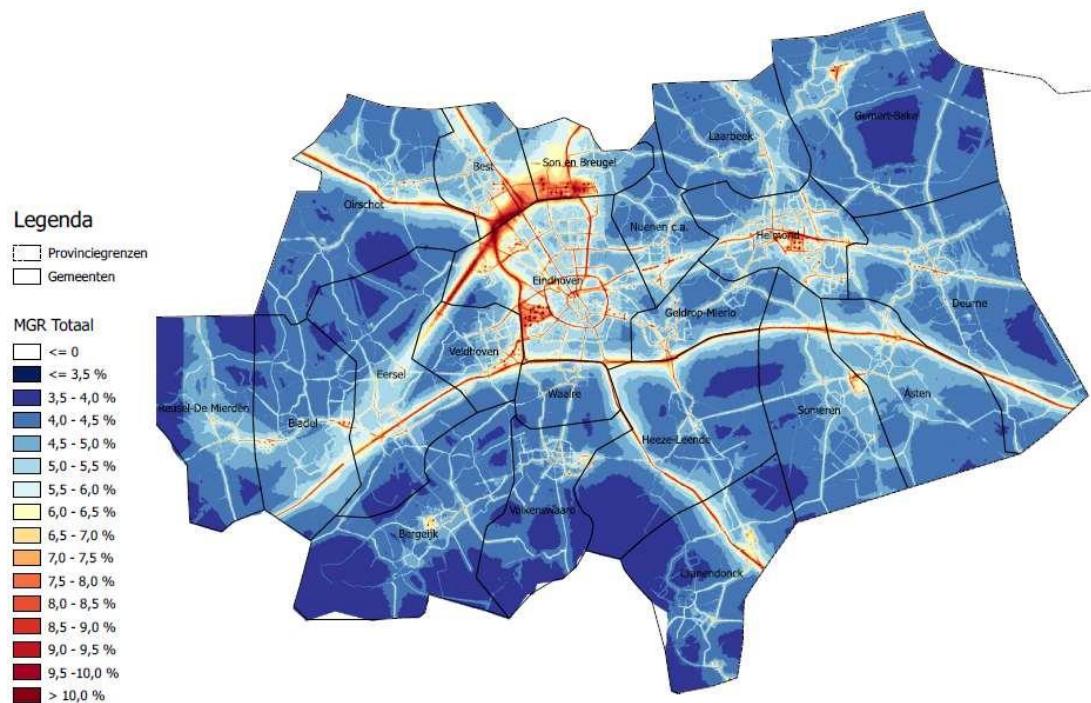
Wanneer wordt gekeken naar de luchtkwaliteit, blijkt dat de concentraties fijnstof (PM10) in de buitenlucht de wettelijke norm niet overschrijden, met uitzondering van een enkele locaties in Sonniuswijk. De adviesnorm van de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO) wordt echter wel overschreden. Dit betekent dat op sommige plekken in de gemeente sprake is van een matig tot slecht leefklimaat. Ook de ervaren overlast is toegenomen. Specifieke aandachtspunten zijn de veehouderijen die met name in Sonniuswijk en in mindere mate in Breugel-zuidoost zijn gevestigd. Deze locaties zijn aandachtsgebied met betrekking tot luchtkwaliteit (endotoxine) en geuroverlast (zie afbeelding hieronder). Aangezien het verwachting is dat een aantal veehouderijen zal stoppen, wordt uitgegaan van een verbetering van de luchtkwaliteit en geuroverlast. Daarnaast is Ekkersrijt een aandachtsgebied met betrekking tot geuroverlast, met name het westelijk deel van het terrein.

In Son en Breugel is tot slot een aantal bedrijven aanwezig met risicocontouren op het gebied van externe veiligheid, voornamelijk op Ekkersrijt. Deze zijn in kaart gebracht door gebruik te maken van de nationale Signaleringskaart Externe Veiligheid (zie afbeelding hieronder). Voor de bedrijven met externe veiligheidsrisico's op Ekkersrijt is het doel in het huidige beleid de risicodragende activiteiten te beheersen en tot een minimum te beperken. In de westhoek is een aantal bedrijven met een grotere milieubelasting gevestigd. Bij deze bedrijven zijn ontwikkelingen gewenst die gepaard gaan aan een afname van de milieubelasting.

In de afbeelding hieronder is het totale milieugezondheidsrisico weergegeven. Dat zijn de beschreven milieuaspecten bij elkaar opgeteld. Hieruit blijkt dat de belasting door luchtvervuiling én omgevingsgeluid zeker substantieel is. Wettelijke normen worden in principe niet of in beperkte mate overschreden, maar aan de gezondheidkundige advieswaarden wordt meestal niet voldaan (GGD / WHO). Hier kan dus nog winst worden geboekt. In de prognose voor de langere termijn wordt wel een verbetering van de luchtkwaliteit verwacht door onder andere de elektrificatie van het verkeer, de sanering van veehouderijen en aanvullende milieumaatregelen bij bedrijven en veehouderijen.

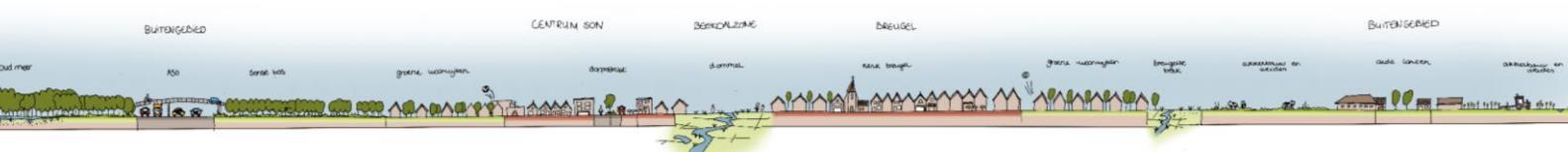

Gezondheidsbevordering

In de omgevingsvisie richten we ons op de fysieke leefomgeving. Dit draagt ook bij aan de gezondheidsbeleving van mensen. Inwoners ervaren een gezonde leefomgeving, waar gezonde keuzes gemakkelijk en logisch zijn, en waar negatieve invloed op gezondheid zo klein mogelijk is, als prettig (bron: GGD). Mensen die wonen in een gezonde leefomgeving hebben bijvoorbeeld minder vaak last van onder andere eenzaamheid, psychische klachten en een onveilig gevoel. Door te zorgen voor een aantrekkelijke, groene leefomgeving waarin ruimte is ontmoeten, spelen en bewegen wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan een gezonde leefstijl en het welbevinden van mensen.

Hierin is het belangrijk aandacht te hebben voor de demografische ontwikkelingen binnen de gemeente en trends in leefstijl en voorzieningenbehoefte van verschillende doelgroepen. Dit is namelijk mede bepalend voor de inrichting van de leefomgeving. Met het oog op de vergrijzing is het voor ouderen bijvoorbeeld belangrijk dat de openbare ruimte goed toegankelijk is en voorzieningen niet te ver weg gelegen zijn. Zo moet worden ingespeeld op de veranderende sportbehoefte van jongeren en volwassenen, die meer individueel en commercieel is geworden. Hierdoor is meer behoefte aan sportmogelijkheden in de openbare ruimte.

De aandacht voor deze ‘zachte’ kant van gezondheidsbescherming is belangrijk omdat als gevolg van een terugtrekkende overheid de eigen verantwoordelijkheid voor de sociale leefomgeving en de

burger steeds meer centraal komt te staan,. Hiervoor is sociale cohesie en ontmoeting binnen de lokale gemeenschap erg belangrijk. Dat is lastig want de trend die we zien is juist individualisering van de samenleving en verdwynende voorzieningen (en dus ontmoetingsplekken) in kleinere kernen. Ook wordt er meer verwacht van de ondersteuning van de omgeving, terwijl de sociale structuur van wijken en buurten hier niet altijd op is berekend. Het voorkomen van eenzaamheid is daarbij een aandachtspunt.

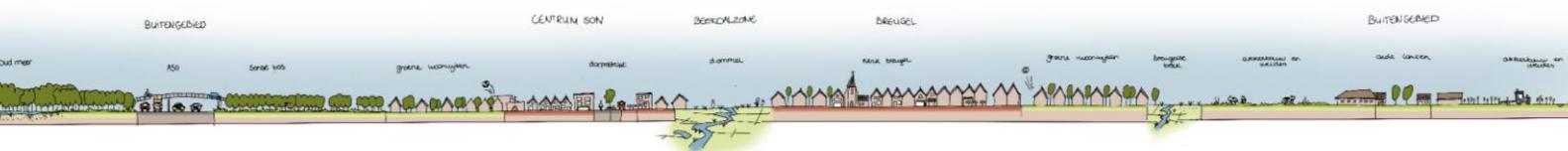
Ook veiligheid speelt een belangrijke rol in het welzijn en de gezondheidsbeleving van inwoners. Wat dat betreft is van belang dat de afgelopen jaren in de provincie Noord-Brabant een toename in ondermijnende activiteiten laten zien. Er wordt met name overlast ondervonden in het buitengebied, door bijvoorbeeld het dumpen van drugsafval. In Son en Breugel is nog geen sprake van een verhoogd aantal incidenten. Het risico op ondermijnende activiteiten bestaat in de gemeente niet alleen in het buitengebied, maar ook op Ekkersrijt en dan met name in leegstaande bedrijfspanden.

3. Omgevingsvisie Son en Breugel; Oog op een zonnige toekomst!

3.1. Inleiding

Son en Breugel staat er in 2021 op tal van terreinen goed voor, maar uit paragraaf 2.4. blijkt ook dat er diverse trends en ontwikkelingen zijn die die situatie bedreigen. Dit maakt dat niets doen geen optie is. College, raad, ketenpartners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners moeten nu de handen ineenslaan en oplossingen in gang zetten. Door oog te hebben voor alle inwoners, het fraaie landschap en de economie vinden we de juiste balans. Daarbij markeert deze omgevingsvisie de verbinding tussen verleden, heden en toekomst. De identiteiten en kwaliteiten van Son en Breugel, die in de eerste fase van het traject zijn opgehaald en staan beschreven in paragraaf 2.3., worden gebruikt om invulling te geven aan nieuwe uitdagingen. Deze gaan we vol vertrouwen samen met de samenleving aan.. op weg naar een zonnige toekomst! Die ziet er zo uit....

3.2. Oog voor alle inwoners - authentiek dorps leven

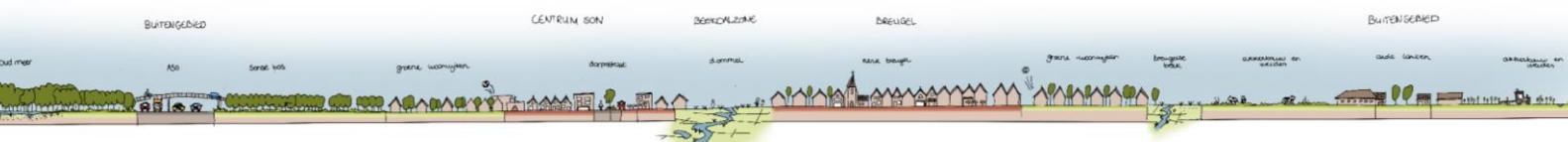
In 2050 leven we in Son en Breugel authentiek dorps aan de Dommel. De sociale cohesie is hoger dan ooit tevoren. Dit uit zich in een rijk verenigingsleven en het naar elkaar omzien. Dat is best bijzonder in een tijd waarin individualisering in Nederland verder is voortgeschreden. Mensen ontmoeten elkaar dan ook makkelijk omdat de inrichting van de openbare ruimte ze daartoe uitnodigt. Dit geldt zeker ook voor het compacte centrum van Son, dat sinds het gebied klimaatadaptief en groen is heringericht met aandacht voor cultuurhistorie, een geweldige, autoluw verblijfsklimaat heeft waar men 'ontmoetend winkelt'. De levendigheid en saamhorigheid is ook goed zichtbaar in de vele activiteiten en evenementen die plaatsvinden. Initiatieven uit de samenleving worden door de gemeente ondersteund, mits ze bijdragen aan de maatschappelijke doelen zoals die in deze omgevingsvisie staan. Vanuit de overtuiging dat iedereen welkom is (dat noemen we inclusiviteit) heeft iedereen toegang tot voorzieningen. De groene aders die vanuit de woongebieden direct op het buitengebied aantrekken, stimuleren beweging. De inzet op (positieve) gezondheid heeft zijn vruchten afgeworpen; Son en Breugel maakt volop deel uit van de Brainportregio, maar is toch een plek waar het dorpse karakter en de groene omgeving kenmerkend zijn.

3.3. Oog voor het fraaie landschap – cultuurlandschap aan de Dommel

Het mooie landschap met zijn natuurlijke en cultuurrijke kwaliteiten is in 2050 nog steeds het goud van Son en Breugel. Dat begint bij een goed functionerend bodem en watersysteem, dat helemaal is ingericht op het veranderde klimaat. In 2050 is het vaker droger en natter, maar het landschap kan het allemaal aan. Dat geldt niet alleen voor het agrarische landschap maar ook voor de bossen. De beekdalen dragen actief bij door ruimte te bieden voor waterbergung. Het landschap, dat onderdeel is van het Groene Woud, Rijk van Dommel en Aa en het Van Gogh Nationaal Park, is ook voor bewoner en recreant optimaal beleefbaar en herkenbaar. Daarbij laten we ook zien wat er aan cultuurschatten onder de grond ligt. Het gerealiseerde NatuurNetwerk biedt mede dankzij de kringlooplandbouw de ruimte aan een grote bloeiende biodiversiteit. De verschillende natuurgebieden zijn met elkaar verbonden en reiken tot in de dorpskern zelf. Met de versterkte groenstructuur in het dorp is ook hier de biodiversiteit verbeterd. De groene omgeving draagt bovendien bij aan de gezondheid van onze inwoners. Breugel-Zuidoost is nog heel herkenbaar als kleinschalig boerenlandschap, terwijl Sonniuswijk is omgevormd tot een veelkleurig landschap met een goede verdeling tussen een open, half-open en dichte landschapsstructuur, en met ruimte voor andere functies zoals kleinschalige zelfvoorzienende woningbouw, recreatiemogelijkheden en duurzame energieopwekking.

3.4. Oog voor de duurzame economie – etalage van de Brainportregio

In 2050 is de Brainportregio dankzij een aantrekkelijk woon- en werkclimaat concurrerender dan ooit. Ekkersrijt, en dan met name het Sciencepark en de Meubelboulevard, speelt hierin een belangrijke rol. Het is een weerbaar, circulair en innovatief bedrijfenterrein met - mede dankzij de samenwerking met bedrijven - veel water en groen, zon op daken en een schone mobiliteit. De werkgelegenheid is fors toegenomen wat draagvlak geeft voor nieuwe voorzieningen. Son en Breugel kan economisch floreren omdat het zo ontzettend goed bereikbaar is. De gemeente is onderdeel van een wijdvertakt HOV systeem met 'smart hubs' met overstapmogelijkheden van auto, bus en fiets. Son en Breugel is ook aangetakt op een netwerk van snelfietspaden – de slowlane – zodat een groot deel van het woon-werkverkeer met de (elektrische) fiets gaat. De kringlooplandbouw is in Son en Breugel breed gedragen door de boeren. Zij dragen bij aan natuur en landschap en krijgen hiervoor betaald omdat ze niet alleen meer produceren voor de wereldmarkt maar ook voor de lokale en regionale markt.

4. Thematische uitwerking

4.1. Inleiding

Het is nog geen 2050. Om het ideaalbeeld te bereiken moeten we hard aan de slag. In dit hoofdstuk is aangegeven hoe de koers per thema zou moeten worden ingevuld. De thema's zijn weergegeven in het cirkeldiagram. Dit inspiratie- en afwegingskader is sturend voor nieuw beleid en kan worden gebruikt om initiatieven vanuit de samenleving te wegen. In het volgende hoofdstuk werken we de ambities per deelgebied uit.

4.2. OOG voor alle inwoners - authentiek dorps leven

4.2.1. Toekomstbestendige woonomgeving

Evenwichtige bevolkingsopbouw

De groei van de bevolking willen we opvangen in een passend woonaanbod. We zetten hierbij in op een divers woonmilieu waardoor er een evenwichtige bevolkingsopbouw ontstaat en Son en Breugel leefbaar blijft. Binnen de intensieve samenwerking in het Stedelijk Gebied Eindhoven dragen we bij aan de vraag naar woningen. Tot het jaar 2040 zijn er in ieder geval nog 700 extra woningen nodig.

Hierbij wordt het bestaande beleid voortgezet. Dit betekent dat we ons in eerste instantie richten op (her)ontwikkelingslocaties – transformatie en herstructurering, inclusief woningsplitsing – en inbreidung in bestaand stedelijk gebied. Pas daarna kijken we ook naar mogelijke uitbreidingslocaties. In totaal is binnenstedelijk ruimte voor circa 400-450 woningen. Dit betekent dat ongeveer 300 woningen buitenstedelijk zullen moeten landen.

Concreet is in de kernrandzones beperkt ruimte voor het toevoegen van woningen en ook transformatie in de aanloopstraten en wonen op verdieping in het centrum biedt mogelijkheden. Nader onderzocht moet worden of de wijken De Vloed, Breeakker en rond de Hubertuslaan potentieel in aanmerking komen voor herstructurering en verdichting, bijvoorbeeld met kleinschalige appartementen. Deze en andere inbreidungen moeten plaatsvinden binnen de randvoorwaarden dat ze een dorps karakter en maat/schaal hebben, er minimaal evenveel groen blijft en het gebied klimaatadaptief wordt ingericht. Het eventueel verplaatsen van de sportvelden in de dorpskern van Son en Breugel vinden we vooralsnog niet wenselijk.

Aanvullende ruimte kan gevonden worden in transformatiegebieden als Sonnuswijk, het oostelijke deel van Ekkersrijt-Oost en het gebied rond de Kanaalstraat/ Eindhovenseweg. Hier zetten we in op ruimtelijke en functionele kwaliteitsverbetering, waarin de ruimte voor wonen kan bijdragen aan de doelstelling voor het gebied. In Sonnuswijk betreft het uitbreiding buiten bestaand stedelijk gebied, maar dit gebeurt wel kleinschalig in de vorm van duurzame woonclusters die goed zijn ingepast in het landschap. In Ekkersrijt-Oost gaat het om een aantrekkelijke mix van wonen-werken en ruimte voor arbeidsmigranten en kenniswerkers. Uitbreiding in Breugel-zuidoost en 't Harde Ven vinden we als gemeente niet wenselijk, omdat dit ten koste zou gaan van de natuur- en cultuurhistorische waarden.

Naast de kwantitatieve behoefte (uitgedrukt in woningaantallen), moet ook gekeken worden naar de kwalitatieve behoefte (uitgedrukt in woningtypen). De zes ambities uit de Woonvisie 2012-2020 zijn in dit verband nog actueel:

1. focus op een evenwichtige leeftijdsopbouw en leefbaarheid op peil houden en versterken;

2. bieden van een geschikt woonklimaat voor de middengroep;
3. realiseren van kwalitatief hoogwaardige (groene) woonmilieus;
4. behouden en versterken van het dorps karakter;
5. duurzaam karakter van de gemeente vergroten en;
6. inspelen op de vergrijzingstrend.

Hierbij moet aandacht zijn voor betaalbare en qua omvang kleinere wooneenheden, die geschikt zijn voor diverse doelgroepen. Daarnaast moet er aandacht zijn voor bijzondere woonvormen. Verder moeten we inspelen op de blijvende vraag naar sociale huur, waarvoor we regionaal samenwerken in het SGE.

In de gemeentelijke visie Wonen met Zorg sturen we op een situatie waarbij inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen in hun eigen omgeving of levensloopbestendig leefgebied. Daarbij hebben we de volgende ambities/wensbeelden:

- Bij voorkeur vervoersbewegingen terugdringen door wonen nabij voorzieningen te realiseren.
- Naarmate de zorgintensiteit toeneemt, woonvoorzieningen bij voorkeur clusteren.
- Mogelijkheden realiseren woonservicezones: centrum Son, centrum Breugel, Sterrenschool Son.
- Met de vergrijzing groeit ook de behoefte aan passende woonvormen voor ouderen en mogelijkheden tot woningaanpassing (denk aan extra handgrepen en beugels of een alarmknop).

Visie op mogelijke woningbouwlocaties:

- Transformatie Sonniuswijk met kleinschalige, duurzame woonvormen
- Herontwikkeling oostelijk deel van Ekkersrijt-oost
- Herontwikkeling Kanaalstraat/Eindhovenseweg

Benoemen van randvoorwaarden waaronder woningbouwontwikkelingen kunnen worden gerealiseerd, zowel in bestaand stedelijk gebied als door middel van uitbreiding.

Prettige ingerichte woon- en leefomgeving

Het groene karakter is zoals gezegd het goud van Son en Breugel. We zetten erop in om de bestaande groenblauwe dooradering in de kern te behouden en te versterken. Hierbij zorgen we voor een herkenbare en samenhangende opbouw in zijn geheel, maar ook per wijk. Het groen moet het karakter van de wijk of buurt benadrukken. Waar groen toch moet wijken voor andere functies, wordt dit gecompenseerd. In het versterken van het groen liggen ook koppelkansen voor verduurzaming en het realiseren van een klimaatadaptieve inrichting van de straten en pleinen. Denk bijvoorbeeld aan de mogelijkheden van waterberging, zoals dat nu ook al in Sonniuspark gebeurt, het creëren van koele, groene plekken tijdens warme dagen in de zomer en het bevorderen van de biodiversiteit bij ecologisch beheer van het groen. Bovendien draagt het bij aan een aantrekkelijk woon- en leefomgeving. Hier ligt ook een actieve rol voor inwoners, bijvoorbeeld door het vergroenen van de eigen (verharde) tuinen, zowel horizontaal (gras, bomen) als verticaal (groene gevels en daken) of het plaatsen van een regenton voor het opvangen van regenwater.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen zoeken we naar de meest klimaatneutrale maatregelen. Zo hebben we in de afgelopen jaren voor een groot deel van de riolering het hemelwater afgekoppeld en in de komende jaren gaan we stappen zetten om natuur-inclusief te gaan bouwen. Door te kiezen voor een integrale aanpak, zoveel mogelijk samen met de gemeenschap, proberen we koppelkansen voor een prettige leefomgeving zoveel mogelijk te benutten.

Tot slot gaan we de woningvoorraad in Son en Breugel verduurzamen. Hierbij stellen we dat nieuwbouwwoningen geen extra opgave mogen creëren voor de energietransitie en daarom

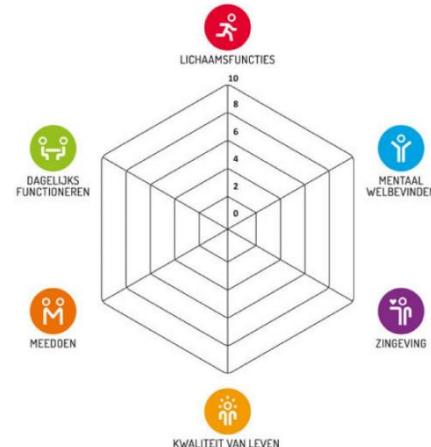

energieneutraal moeten zijn. Verder zetten we gezamenlijk met de inwoners in op verduurzaming van de bestaande woningen. We werken aan de hand van de Warmtetransitievisie toe naar alternatieve warmtebronnen voor woningen. Daarnaast stimuleren we inwoners energiebesparende maatregelen te nemen door de isolatie van de woning te verbeteren en kleinschalig zelf energie op te wekken, bijvoorbeeld door zonnepanelen op het dak te plaatsen. We hebben daarbij steeds oog voor de doelgroep die de investeringen niet zelfstandig kunnen dragen.

4.2.2. Vitaal en sociaal

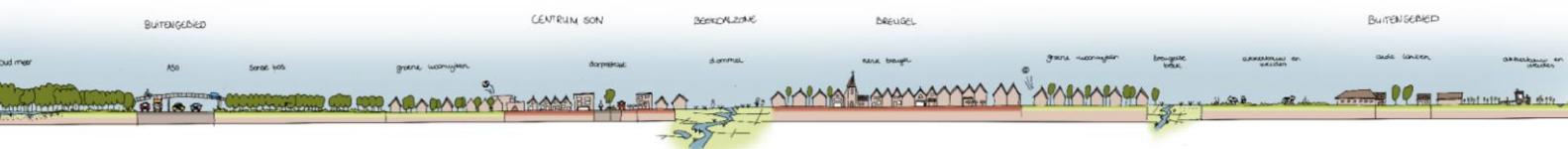
We zetten de behoeften van mensen centraal. Van alle mensen. Wij willen dat iedereen gezond en gelukkig kan wonen, werken en leven. Wij bieden kansen aan hen die dat nodig hebben en zorgen dat de directe omgeving mensen inspireert, verzorgt en voedt. In een wijkgerichte aanpak zetten we in op een versterkte koppeling tussen het sociale en fysieke domein. Concreet betekent dit het volgende:

- Maatschappelijke voorzieningen, zoals zorgvoorzieningen, scholen en sportclubs, zijn goed afgestemd op de demografische ontwikkelingen en maatschappelijke behoefte. Ruimte voor ontmoeting is een belangrijk uitgangspunt. Multifunctionaliteit van de voorzieningen is een pré.
- We zorgen voor een goede fysieke toegankelijkheid voor al onze inwoners, ook de inwoners minder goed ter been zijn van de openbare ruimte, van maatschappelijke en commerciële voorzieningen en van het openbaar vervoer.
- We sturen op een aantrekkelijke, groene leefomgeving, waarbij er mogelijkheid is tot ontmoeten en sporten, bewegen en spelen in de openbare ruimte. Dit draagt zoals gezegd bij aan de gezondheid en het welzijn van onze inwoners. Hiermee krijgt positieve gezondheid een plek in onze visie op de fysieke leefomgeving, met een belangrijke bijdrage op de volgende zes dimensies:

- (Sociaal)culturele en welzijnsactiviteiten die bijdragen aan de sociale cohesie in het dorp, worden van harte ondersteund. Hierin hebben met name de verenigingen en (sport)clubs een belangrijk rol. We bieden ruimte aan burgerinitiatieven die bijdragen aan de sociale samenhang in de buurt en/of het aantrekkelijker maken van de buurt.
- Leefbaarheid gaat over een fijne woon- en leefomgeving en levendigheid over reuring, plezier en activiteiten. Soms kunnen leefbaarheid en levendigheid schuren, maar beide aspecten zijn belangrijk. In de woonwijken is alleen ruimte voor kleinschalige buurtactiviteiten. Grootschaligere evenementen kunnen alleen plaatsvinden in het centrum. We maken heldere afspraken over de ruimte (en bijbehorende regelgeving) voor eventuele activiteiten.

Om de decentralisatie van de zorgtaken goed te kunnen regelen, is een regionaal samenwerkingsverband in Dommelvallei ontstaan, waarin de vormgeving en organisatie van het zorgaanbod gemeenschappelijk geregeld wordt. De nadruk komt in het zorgaanbod steeds meer te liggen op ‘de eigen verantwoordelijkheid van de burger en zijn/haar sociale omgeving’. Inwoners worden hierbij ondersteund door de gemeente en maatschappelijke organisaties. Het CMD (Centrum

Maatschappelijke Deelname) is een laagdrempelige voorziening per gemeente die alle vragen met betrekking tot deelname in de maatschappij beantwoordt. We zijn er alert op dat er soms vragen vanuit inwoners komen die liggen op het snijvlak van het sociale en fysieke domein, zoals de stalling van een scootmobielt waarvoor al dan niet een vergunning moet worden aangevraagd. We zorgen ervoor dat in zulke gevallen het CMD en de afdeling van de gemeente die de vergunning afhandelt samen optrekken.

4.2.3. Gezond en veilig

Waar in paragraaf 4.2.2. de ‘zachte kant’ van gezondheidsbescherming werd benadrukt, focussen we ons in deze paragraaf op de ‘harde kant’. Met name geluidshinder en de luchtkwaliteit in Son en Breugel leveren immers een negatieve bijdrage aan de prettige en gezonde leefomgeving. Voor de aanpak hiervan worden de lijnen uit het gemeentelijk Duurzaamheidsbeleid 2016 grotendeels overgenomen:

- het voorkomen van bodemverontreinigingen en het optimaliseren van grondstromen (grondverplaatsing);
- het voorkomen van verdroging en waterverontreinigingen;
- het voorkomen van luchtverontreinigingen en geuroverlast;
- het voorkomen van geluidshinder;
- het voorkomen van onacceptabele situaties met betrekking tot externe veiligheid en volksgezondheid.

Hiervoor is er met name aanvullend beleid nodig voor de drukke 30 km/u-wegen en de geurproblematiek van de veehouderij.

Met het oog op gezondheidswinst streven we onder meer naar een permanente verbetering van de luchtkwaliteit. Daarbij werken we toe naar de WHO-advieswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof, de GGD-advieswaarden voor geur en de norm van de gezondheidsraad voor endotoxinen. Een groot deel van de lucht- en geluidshinder komt zoals gezegd van de luchtvaart en de A50. Dit zijn moeilijk te beïnvloeden factoren, maar we blijven ons daar wel voor inzetten.

Het betekent dat we zoveel mogelijk moeten bekijken wat we wél kunnen doen, zoals het terugdringen van het lokale verkeer. Ook de overlast van de (zware) industrie op bedrijventerrein Ekkersrijt moet worden teruggedrongen. Hier is sprake van geuroverlast en luchtverontreiniging en in mindere mate van geluidsoverlast. We zoeken actief een oplossing voor de hinder van de bedrijven in de westpunt van Ekkersrijt. Om de externe veiligheid niet te laten verslechteren laten we hier geen nieuwe BEVI-bedrijven meer toe. Verder wordt de geurhinder in Sonnuswijk aangepakt door in goed overleg met de agrariërs de kansen te pakken om bedrijven te saneren, te verplaatsen of te verduurzamen. Alle nieuwe ontwikkelingen moeten minimaal de milieusituatie verbeteren. Op basis van monitoring bekijken we waar we moet ingrijpen (eventueel door te saneren). In de monitoring nemen we ook het belevingsaspect mee (GGD).

Waar in de woonwijken de nadruk ligt op leefbaarheid en een prettige leefomgeving, ligt in het centrumgebied de nadruk op levendigheid. Evenementen en terrassen zorgen voor levendigheid. Omdat het geluid en eventueel geur een bron van hinder en overlast kunnen zijn, willen we de geluidnormen voor evenementen en terrassen laten aansluiten bij het gebiedstype. Daarnaast werken we met een evenementenkalender om het aantal evenementen op een en dezelfde plek te beperken.

Tot slot pakken we ondermijnende activiteiten, onder andere door de veerkracht van ondernemers in het buitengebied en op Ekkersrijt te verhogen en de meldingsbereidheid te stimuleren.

We gaan in de normering zoveel mogelijk uit van de WHO-advieswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof en de GGD advieswaarden voor geur en de norm van de gezondheidsraad voor endotoxine.

4.3. Oog voor het fraaie landschap – Cultuurlandschap aan De Dommel

4.3.1. Bodem, water en klimaatadaptatie

Het is onze ambitie om te komen tot goed functionerende ecosystemen met goede bodem- en watercondities. Dit draagt bij aan de natuurwaarden (biodiversiteit) en waterveiligheid (kwaliteit en kwantiteit). Hiervoor nemen we de volgende maatregelen:

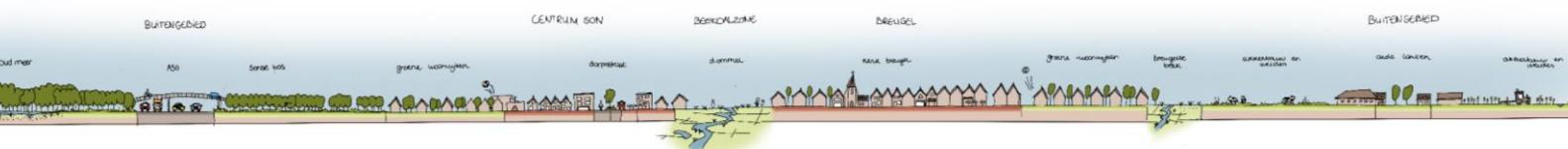
- Volgens wettelijke verplichting stellen we randvoorwaarden aan het hergebruik van bouwstoffen, grond en baggerspecie, in en op de bodem en in oppervlaktewateren om vervuiling ervan te voorkomen.
- We zetten in op een robuust watersysteem. Behoud en herstel van het watersysteem van het Dommeldal is een belangrijk speerpunt. De ‘attentiezone waterhuishouding’ rondom De Dommel is een beschermingszone van gemiddeld 500 meter rondom natte natuurparels, buiten de NNB. Hier gelden restricties voor grondwateronttrekkingen. Daarnaast zijn in het beekdal van De Dommel waterbergingsgebieden aangewezen.
- In het bebouwde gebied werken we toe naar een gescheiden rioolsysteem (afkoppelen hemelwater, ontvlechten van waterstromen) en zorgen voor opvangvoorzieningen voor hemelwater. Hierbij geldt het principe van vasthouden, infiltreren en vertraag afvoeren naar oppervlaktewater/riolering. Deze maatregelen zijn in Son en Breugel deels al gerealiseerd.

4.3.2. Beleving van natuur, landschap en cultuurhistorie

Landschap en cultuurhistorie

Eén van de kernkwaliteiten van Son en Breugel is de dooradering van het bebouwde gebied met het landschap. Dit is met name te danken aan de waterlopen en de vele groene laanstructuren. In het buitengebied is het samenspel van bos, heide, landschappelijk groen, agrarisch weidegroen en cultuurhistorische elementen bepalend voor de identiteit van Son en Breugel. Daarom behouden en versterken we de waardevolle structuren, lijnen, elementen en dorpsgezichten. Denk aan de laanbeplanting, het gegraven Wilhelminakanaal en het Walkampsdijkje, Bolle en Hooijdonkse Akkers, maar ook de historische wegenstructuren en de historische bebouwing. Zo mogelijk brengen we verloren gegane elementen terug in het landschap. Zo wordt bijvoorbeeld het watermolenlandschap in de ontwikkeling van het Dommelbeekdal teruggebracht. We nemen het vigerende Erfgoedbeleid over voor de cultuurhistorische elementen, die bestaan uit het samenstel van rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten en groenelementen, cultuurhistorische objecten, lijnstructuren en -vlakken.

Voornamelijk het Dommeldal en het cultuurlandschap van Breugel-Zuidoost, maar ook Ekkersrijt en het centrumgebied van Son en Breugel, kennen hoge archeologische waarden. We beschermen de in het Erfgoedbeleid vastgelegde archeologische waarden (aanwezig/te verwachten) door deze te verankeren in het omgevingsplan. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen worden deze waarden eventueel zichtbaar gemaakt in het ruimtelijk ontwerp of de landschappelijke inrichting. Dit vereist maatwerk.

Nieuwe ontwikkelingen moeten ook een kwaliteitsimpuls geven aan het landschap. Dit betekent niet alleen een goede landschappelijke inpassing van activiteiten, maar ook dat een initiatiefnemer iets moet toevoegen aan of terugbrengen in het landschap. Dit komt ook de recreatie en het toerisme ten goede. We werken hiervoor samen met de buurgemeenten in het kader van het Van Gogh-landschap.

Natuurnetwerk

De natuurgebieden zijn de parels van Son en Breugel. Het parelsnoer kan echter verder worden versterkt: de gebieden zijn onderling nog niet altijd goed verbonden waardoor dieren en planten zich nog niet makkelijk kunnen bewegen. Dit komt de biodiversiteit niet ten goede. We kiezen er dan ook voor om het in provinciaal beleid vastgestelde NatuurNetwerk Brabant (NNB) verder invulling te geven zodat de ecologische continuïteit kan worden versterkt. Met name in Breugel-zuidoost ligt hier, zoals benoemd, een opgave om het Dommeldal verder te ontwikkelen. Het doel is om bestaande natuurgebieden met elkaar te verbinden door tussenliggende landbouwgronden in te richten en te beheren als natuur (Dommeldal uit de verf). Zo kan een robuuster, beter functionerend NatuurNetwerk tot stand komen. Daarnaast zijn het Wilhelminakanaal en de beekjes Ekkersrijt en Groote Beek aangewezen als ecologische verbindingen.

Verder werken we aan het klimaatrobust maken van de natuurgebieden in Son en Breugel. Zo wordt het bosgebied rondom Oud Meer, dat doorloopt tot in de gemeente Best, in samenwerking door ontwikkelt tot een gevarieerd, klimaatbestendig bosgebied.

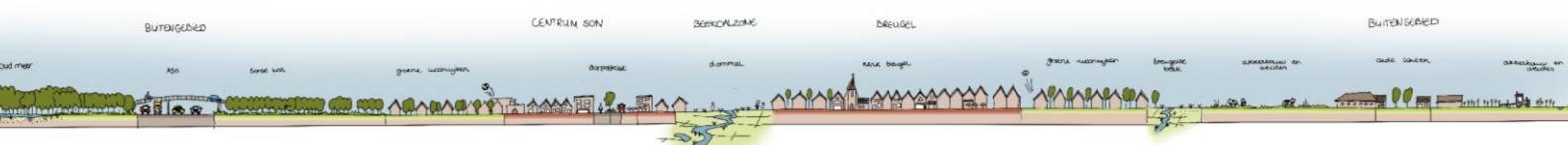
Beleving

Het prachtige landschap van Son en Breugel functioneert als recreatief uitloopgebied van de Brainport. Zo zijn het Oud Meer, de Sonse Bergen en het Dommeldal aantrekkelijke natuurgebieden om te bezoeken. Met name De Dommel vormt een belangrijke identiteitsdrager voor Son en Breugel, maar is momenteel nog niet echt beleefbaar voor inwoners en recreanten. Dit gaan we verbeteren door de functies natte ecologische zone, waterberging en extensieve recreatie te combineren. Om het Dommeldal beter beleefbaar te maken onderzoeken we bovendien de mogelijkheden voor meer wandelpaden (laarzenpad) tussen Son en Breugel, waarbij we zodanig zoneren (delen aanwijzen waar mensen niet mogen komen) dat meest kwetsbare natuurwaarden worden ontzien. Met name het gebied waar de Groote Beek uitmondt in De Dommel is kansrijk voor het versterken van de beleving. Daarnaast maakt De Dommel al deel uit van een grotere, doorgaande kanoroute.

Recreatieve dag- en verblijfsvoorzieningen moeten passen bij de identiteit van het landschap en kleinschalig, duurzaam en natuurinclusief zijn. We bieden recreatieve verbredingsmogelijkheden aan boeren. Het gaat niet alleen om recreanten van elders. Ook voor onze eigen inwoners moeten er volop mogelijkheden zijn om eropuit te trekken. Daarom moeten de recreatieve fiets- en wandelnetwerken doorlopen tot in de kernen. Gewenste locaties voor recreatieve ontwikkelingen zijn:

- Kano-opstapplaats ter hoogte van de Planetenlaan (verleggen naar noordzijde Wilhelminakanaal);
- Park Vroonhoven;
- Omgeving passantenhaven aan het Wilhelminakanaal;
- Omgeving van de visplas Ekkerweijer

Son en Breugel is nu onderdeel van het nationaal landschap Het Groene Woud en van het Van Gogh Nationaal Park (VGNP). Het VGNP omvat niet alleen natuurgebieden, maar ook de authentieke Brabantse dorpen. Essentie is om bij alle grote opgaven aandacht te hebben voor de kwaliteit van de natuurlijke landschappen en het landschap te gebruiken als economisch vliegwiel. Het Van Gogh Nationaal Park krijgt waarschijnlijk een belangrijke rol in creëren van intergemeentelijke samenwerking en communicatie/promotie. Vier ontwikkellijnen van het VGNP zijn:

1. natuur, landschap en erfgoed als kans;
2. perspectief voor boeren en duurzame (voedsel)productie;
3. natuur en landschap tot in het hart van de stad en;
4. ontwikkeling van duurzaam (cultuur)toerisme.

4.3.3. Energietransitie

In het kader van de Regionale Energie Strategie (RES) staat Son en Breugel, zoals we eerder hebben beschreven, voor een opgave om meer duurzame energie op te wekken. Dit moet zoveel mogelijk eerst in bebouwd gebied plaatsvinden. Er liggen kansen op grote daken, zoals supermarkten, agrariërs en Ekkersrijt. Met zonnepanelen op al het effectief beschikbare dak tot 2030 kan circa 25% van de huidige elektriciteitsvraag (160 GWh, 2018) voorzien worden. Om aan de ambitie te voldoen zijn dan ook aanvullende maatregelen noodzakelijk. Te denken valt aan zon langs de A50, gebruik van restruimte(s) en wind en/of zon in Sonniuswijk. We beschouwen de meeste maatregelen die we binnen bebouwd gebied kunnen nemen als ‘geen-spijt’ maatregelen en zetten hier actief op in. Dit voorkomt echter niet dat er ook een opgave ligt in Sonniuswijk voor wind en/of zonne-energie.

Het buitengebied ten oosten van Breugel sluiten we, vanwege het kleinschalige landschap, uit van grootschalige energieopwekking. We nemen enkel initiatieven in overweging als energieopwekking nodig is voor het realiseren van andere doelen, zoals de natuurontwikkeling.

De opgave van Son en Breugel in 2018

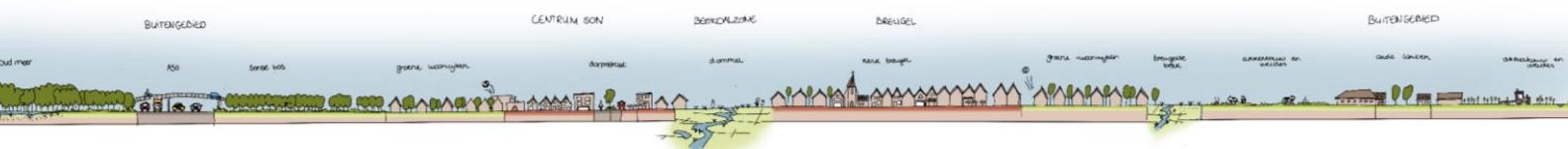
Onderdeel	Opgave 2018 ¹
Elektriciteit	160 GWh
Warmte (aardgas)	295 GWh ²
Brandstof	184 GWh
Totaal	639 GWh

Wat gaan we sowieso doen (geen-spijt maatregelen):

	Huidige situatie	Productie	Aantallen	Potentie (GWh)
Zon op kleinschalig dak Geen onderdeel van de RES	19.1% van de woningen heeft zonnepanelen (2019)	4.8 GWh	50% tot 60% van de woningen in 2030 heeft zonnepanelen	12.5 tot 15 GWh
RES				
Zon op grootschalig dak	15.2% van het dakoppervlakte >1000m ² liggen zonnepanelen (najaar 2020)	14.9 GWh	25 tot 30% van het dakoppervlakte >1000m ² liggen zonnepanelen	25 GWh
Zon langs A50	N.v.t.		10ha (schatting van RVO/RWS en de gemeente)	10 GWh
Totaal		19.7 GWh		47.5 tot 50 GWh

¹ Alle eenheden zijn omgezet naar GWh voor de leesbaarheid.

² Op basis van de transitievizie warmte is het waarschijnlijk dat er nog een aanvullende elektriciteitsopgave komt voor de warmtevoorziening.

We hebben al een aantal uitgangspunten benoemd die voortkomen uit eerdere gesprekken met ambtenaren, bestuur, gemeenteraad en de samenleving:

- *Lokaal eigenaarschap*: minstens 50% van de energieopwekking moet in eigendom zijn van de gemeenschap. Dit betekent ook concreet dat de overheid samen met de inwoners en lokale ondernemers aan de voorkant moet investeren om projecten mogelijk te maken. Er wordt in de toekomst alleen medewerking verleend aan initiatieven die aan de nog op te stellen criteria voldoen.
- Energieopwekking moet een bijdrage leveren aan de nieuwe (ruimtelijke) kwaliteit van Sonnuswijk.
- Dubbel ruimtegebruik moet zo veel mogelijk aangemoedigd worden.
- Er moet ruimte zijn in Sonnuswijk voor een mix aan nieuwe functies.
- Landschappelijk moet energieopwekking passen binnen de landschapsstructuur van Sonnuswijk (open, half open).

Uiteindelijk leidt dit tot drie mogelijke scenario's binnen Sonnuswijk. Elke scenario heeft zijn eigen impact. In de komende maanden willen we een beter beeld krijgen van het draagvlak van elk scenario (onder meer door het uitvoeren van een milieueffectrapportage (m.e.r.)/het maken van een Milieueffectrapport (planMER)). Vóór juli 2021 moeten het college en de raad gezamenlijk aan de regio angeven wat het draagvlak is voor grootschalige opwekking binnen het zoekgebied Sonnuswijk.

Keuzeopties			
Scenario	Zon in bestaande structuren	Clustering van zon en Wind	Energielandschap (planMER scenario)
Zonne-energie	40 tot 50 ha zonne-energie	30 tot 40 ha zonne-energie	100 tot 150 ha zonne-energie
Windmolens	Geen	2 windmolens (binnen het plangebied van de zonne-energie)	Geen
Energie opbrengst	40 tot 50 GWh	60 tot 70 GWh	100 tot 150 GWh
Locatie	Noordwesthoek Sonnuswijk	Noordwesthoek Sonnuswijk	Midden en westhoek Sonnuswijk
Lokale opgave elektriciteit <i>Percentage van elektriciteit dat lokaal duurzaam wordt opgewekt</i>	55% tot 61% van de het elektriciteitsverbruik in 2018 (incl. geen spijt maatregelen)	67% tot 73% van de het elektriciteitsverbruik in 2018 (incl. geen spijt maatregelen)	92% tot 123% van de het elektriciteitsverbruik in 2018 (incl. geen spijt maatregelen)
Lokale ambitie Klimaatneutrale gemeente in 2030.	14 tot 15% van het energieverbruik in 2018	17 tot 18% van het energieverbruik in 2018	23 tot 31% van het energieverbruik in 2018
RES Bod	40 tot 50% van het minimum scenario van het zoekgebied Sonnuswijk in de planMER.	70% van het minimum scenario van het zoekgebied Sonnuswijk in de planMER.	Het minimum scenario en meer van het zoekgebied Sonnuswijk in de planMER

4.4. OOg voor een duurzame economie – etalage van de dynamische Brainportregio

4.4.1. Circulaire economie

Economische activiteiten

Om als Brainportregio internationaal competitief te blijven is het van belang dat we een aantrekkelijk woon- en werkclimaat realiseren. Ekkersrijt, en dan met name het Sciencepark en de Meubelboulevard, speelt hierbij een belangrijke rol. We trekken het huidige beleid van het Masterplan Ekkersrijt en de Visie Sciencepark in grote lijnen door: De gemeente wil de economische structuur blijvend versterken, de bereikbaarheid verbeteren en de creativiteit, innovatiekracht en de werkgelegenheid vergroten.

In de Detailhandelsvisie van het Stedelijk Gebied Eindhoven is de Meubelboulevard Ekkersrijt aangewezen als enige locatie in de regio waar perifere detailhandel, op het gebied van home & living, kan uitbreiden. Dit biedt één van de grootste boulevards van Zuid-Nederland een kansrijke toekomst. De boulevard biedt nu alleen ruimte voor grootschalige retailers. Het gebied ten noorden van de Meubelboulevard tot aan de Stamweg Ekkersrijt 6000 moet ook kleine ambachtelijke productiebedrijven met beperkte winkelfunctie en nichebedrijven op het gebied van home en living faciliteren om zo het aanbod te versterken en de toenemende vraag naar deze locaties te faciliteren. Dit versterkt ook het onderscheidende vermogen van de Meubelboulevard. In het zuidelijk deel, grenzend aan de A50 en Esp. (gemeente Eindhoven), heeft de gemeente nog acht hectare grond uit te geven. Hiervoor moet nog een visie worden ontwikkeld, bij voorkeur afgestemd op de visie van Eindhoven.

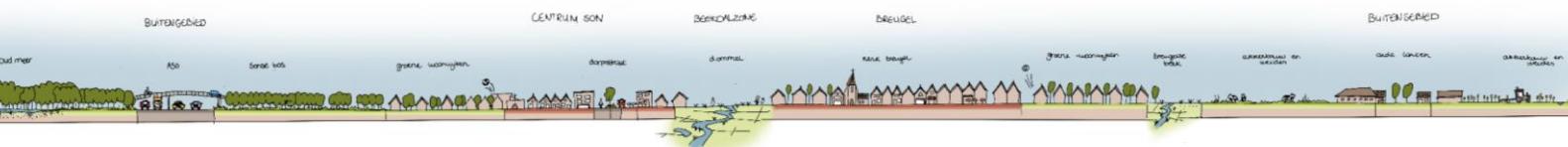
Voor een deel van Ekkersrijt geldt dat de ruimtelijke kwaliteit verhoogd moet worden. Met name het oude gedeelte aan de oostkant op Ekkersrijt-oost is toe aan revitalisering en herstructurering. Hier is woningbouw in combinatie met werken een optie. Voorwaarde is dat het de bestaande bedrijvigheid niet mag beperken. Hierbij verkennen we de mogelijkheden om eventueel arbeidsmigranten en kenniswerkers te huisvesten. Verder pakken we de verbetering van (de kwaliteit van) de fysieke omgeving in het Sciencepark op, zodat we een aantrekkelijk werkmilieu realiseren. Hiervoor zetten we onder andere in op vergroening van het verhard oppervlak. Daarnaast gaan we het gesprek aan met de bedrijven in het uiterste westen om milieu-overlast te beperken.

Op Ekkersrijt liggen bovendien grote duurzaamheidsopgaven. Zo is een actieagenda ontwikkeld om ervoor te zorgen dat de ruimtelijke omgeving op Ekkersrijt beter bestand is tegen wateroverlast en hitte (klimaatbestendigheid). Op het gebied van de energietransitie maken we regionaal binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven afspraken over de ambities. Er liggen mogelijkheden om op Ekkersrijt een bijdrage te leveren aan de warmtetransitie van Son en Breugel. Daarnaast willen we vanaf 2022 de realisatie van groene daken en/of zonnepanelen op bestaande en nieuwe industriële en logistieke functies verplichten.

Hoe gaan we om met de bedrijven in de westhoek van Ekkersrijt?

Kringlooplandbouw

Van rikswege wordt ingezet op de transformatie van de landbouw naar een meer circulaire vorm, waarbij meer oog komt voor biodiversiteit, milieuhinder, landschapsbeheer en dierenwelzijn. Son en Breugel wil dit graag faciliteren en kijkt daarbij verder vooruit: vanwege de ligging nabij Eindhoven is

het ideaal dat de agrariërs niet voor de wereldmarkt produceren maar voor de lokale markt. Deze trend is al gaande, maar wij geven het graag nog een zetje.

De circulaire landbouw en dit langetermijnperspectief passen met name goed bij de relatieve kleinschaligheid en oorspronkelijkheid van Breugel-Zuidoost. Op die manier kan ook het NatuurNetwerk Brabant (NNB) worden ingepast op de agrarische percelen.

In Sonnuswijk wordt een integrale gebiedsvisie (in de vorm van een omgevingsprogramma) voorbereid omdat veel ruimteclaims hier samenkommen. Een aantal varkensboeren heeft aangegeven te willen stoppen. Dit betekent grote milieuwinst voor de omgeving, maar is ook aanleiding om te bezien wat er met de vrijkomende percelen kan worden gedaan. Voor de agrarische bedrijven die doorgaan is het belangrijk om aan te geven of we ons willen richten op het meegaan in innovatieve schaalvergroting of lokale kringlooplandbouw. Met het oog op nieuwe functiemogelijkheden voor dit gebied moet daarbij worden gekeken naar passende (milieu)randvoorwaarden.

4.4.2. *Ontmoetend winkelen*

Het centrum van Son is dé centrale ontmoetingsplek van de gemeente. Door toename van thuiswerken en flexibel werken gaan inwoners steeds vaker ‘dichtbij huis’ boodschappen doen. De ‘koop lokaal’ ontwikkeling draagt bij aan meer koopkrachtbodyding en ontmoetingen tussen inwoners. Daarom is het belangrijk dat het centrum aantrekkelijk blijft als winkel- en verblijfsgebied voor inwoners om aankopen te doen, maar ook om te verblijven voor recreatieve of sociale doeleinden. Dit doen we door allereerst te zorgen voor een compact centrumgebied, waarbij in de plinten een mix van publieke functies is gehuisvest. Denk aan winkelvoorzieningen, horecagelegenheden en ateliers. In de aanloopstraten en op verdiepingen van winkels mag worden gewoond. In dit kader gaan we er als gemeente voor zorgen dat in het omgevingsplan een soepele functiewisseling van panden mogelijk is.

Daarnaast zetten we erop in om het centrumgebied sterk te vergroenen c.q. te ontstenen en het als verblijfsgebied in te richten, bijvoorbeeld door bankjes te plaatsen. Daarnaast nodigen we pandeigenaren uit om te werken aan een aantrekkelijkere uitstraling van de gevelpanden. Ook verhogen we de verblijfskwaliteit door de barrièrewerking van wegen te verminderen. Dit kan door de wegen zo te herinrichten dat de fietser en voetganger voorrang hebben en de auto te gast is. Over de Nieuwstraat rollen we als het ware een groen tapijt uit. Het blijft echter mogelijk voor de bus en de auto om door het centrum te rijden, omdat er geen alternatieven zijn. Parkerden gebeurt voornamelijk op de grotere bestaande parkeerplaatsen, maar ook het langsparkeren bij de winkels blijft mogelijk.

We leggen sterker de verbinding met het park Vroonhoven, zodat het park als groene oase onderdeel wordt van het centrum. Verder zorgen we ervoor dat wandel- en fietsroutes vanzelfsprekend in het centrum uitkomen. Dat geldt ook voor kunstroutes. In het centrum moet tot slot binnen de grenzen voldoende ruimte zijn voor evenementen, omdat deze bijdrage aan de levendigheid en de belevening.

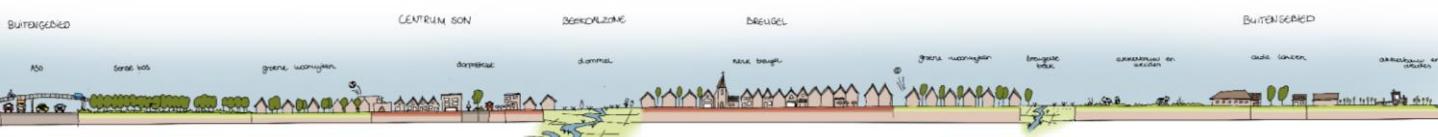

- Wat wordt de toekomstige contour van het compacte centrumgebied?
- Kiezen we wel/niet voor concentratie van horeca, bijvoorbeeld op het Raadhuisplein?
- Wat wordt de rol van de auto in het centrumgebied – wel/niet autoluw?

4.4.3. Regionale bereikbaarheid

Momenteel wordt in regionaal verband een planstudie uitgewerkt om doorstromings- en leefbaarheidsproblemen in de kleine kernen en het buitengebied van Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) op te lossen. Momenteel is namelijk op veel plekken sprake van sluipverkeer door congestieproblemen op de regionale wegen. Ook Son en Breugel ondervindt hiervan overlast. De dorpskern wordt ontsloten via drie hoofdverkeersaders, waar tijdens de spits regelmatig opstoppen voorkomen. Het uitgangspunt is om doorgaande autoverkeer zoveel mogelijk over de volgende rijkswegen/regionale wegen te laten leiden: N79 – A67 – A2 – A58 – A50. Dit doen we in combinatie met andere maatregelen die fiets- en openbaar vervoer gebruik stimuleren. Onderzoek naar de mogelijkheden van een tweede aansluiting op Ekkersrijt, ter hoogte van Ekkersrijt Oost, worden als onderdeel van deze planstudie uitgewerkt. Een tweede ontsluiting is voor Ekkersrijt van groot belang voor de bereikbaarheid en dus ook voor de potentiële economische ontwikkeling van het bedrijventerrein. Hier liggen dan eventueel ook kansen voor een energie-oplaadstation.

Verder zetten we lokaal in Son en Breugel in op verminderen van het autogebruik en het stimuleren van fiets- en wandelverkeer. Daarmee dragen we bij aan de verminderen van de milieubelasting, de

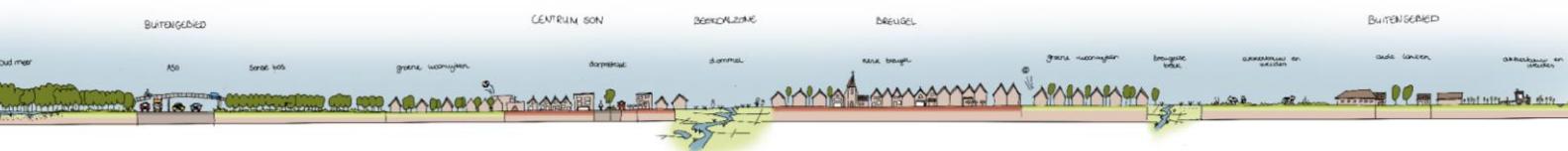

geluidsoverlast. Ook is meer bewegen goed voor de gezondheid. Als bovendien op termijn het autobezit afneemt komt er meer ruimte voor groen. Ontmoediging van het gebruik van de auto doen we door de mogelijkheden voor het langzaam verkeer te vergroten.

De regio en gemeenten werken aan de aanleg van snelfietspaden – de slowlane – zodat de Brainport snel en goed bereikbaar is met de fiets. Deze slowlane gaat onder andere over Ekkersrijt, door het Sciencepark en de Meubelboulevard. Om ook de dorpskern op de slowlane aan te sluiten, is een inprikker op de Eindhovenseweg gerealiseerd. Voor de verdere optimalisatie van een goede aansluiting op de regionale fietsverbinding is het belangrijk dat de overige ontbrekende schakels in de fietsroutes in Son en Breugel (Sonniuswijk, Breugel-noord) worden gerealiseerd.

Een van de speerpunten is tot slot dat de voetgangersverbindingen en voorzieningen in de dorpskern voor iedereen goed toegankelijk zijn. Dit is met het oog op de vergrijzing erg belangrijk, aangezien ouderen kwetsbaar zijn en sneller vallen. Hiermee moet bij de inrichting van het openbaar gebied rekening worden gehouden.

- Hoe zien we de rol van de auto in de bebouwde kom?
- De bereikbaarheid (MIRT) - de tweede ontsluiting - het parkeren en de (her)inrichting van de openbare ruimte vragen aandacht. Ook moet worden nagedacht over nieuwe initiatieven zoals hubs, deelmobiliteit, oplaadpalen en -stations voor elektrische voertuigen.

Omgevingsvisie Son en Breugel; Oog op een zonnige toekomst!

Omgevingsvisiekaart Son en Breugel, Oog op een zonnige toekomst!

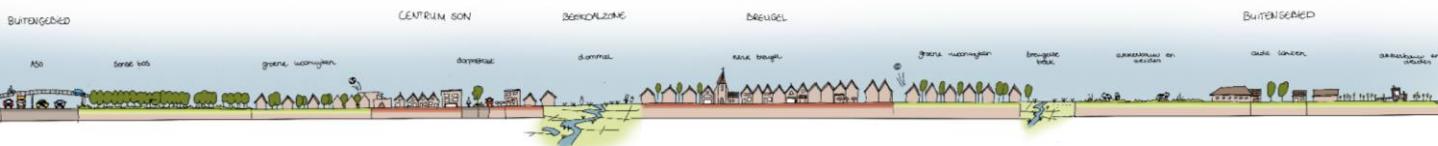
Legenda

Deelgebieden

Koers: kernkwaliteiten en ambities

	Gemeentegrens		Snelweg
	Centrum Son		Gebiedsontsluitingswegen
	Centrum Breugel		Slowlane
	Soociaal-maatschappelijk cluster		Aanvullen ontbrekende route
	Siencepark		Recreatieve verbinding
	Woonboulevard		Verbeteren entree + 2e ontsluiting Ekkersrijt
	Sportparken en stedelijk groen		Ommetjes/toegankelijkheid verbeteren
	Water/waterstructuren		Zoekgebied 2 windmolens
	Dommeldal		Intensieve landbouw (grond strategisch benutten)
	Erven		Extensieve, circulaire landbouw (met natuurlijke akkerranden)
	Cultuurhistorisch lint		Exclusieve, kleinschalige woningbouw (kwalitatieve landschappelijke inpassing vereisd)
	Fietsroutes		Natuuronderhoud en vernatting/waterberging
	Cultuurhistorische lanen		Klimaatopgave bossen
	Open landschap		Inzetten op recreatief gebruik
	Halfopen landschap		Waterberging
	Boskamers		Potentiële woningbouwlocaties
	Zone met cultuurhistorische waarde (De Parachutist, tweede wereldoorlog)		Onderzoeken mogelijkheden warmtenet Siencepark
	Uitbreiden natuur in noordelijke richting		Dommeldal en Groote Beek (met uitnodiging in de Dommel) ontsluiten voor recreatie en natuuronderhoud (betere toegankelijkheid)
	Energielandschap		Inzetten op wandelpaden in Ekkersrijt Oost
	Waterwingebied Klokputten Dommeldal		Zoeklocaties huisvesting arbeidsmigranten
	Mogelijke ontwikkellocaties dorpskernen		Nagaan toekomstfunctie zware industrie
	Wisselwerking natuuropgaven Oude Meer met buurgemeente Best		Klimaatadaptief inrichten bebouwde kom + stimuleren energieopwek op daken
	Impuls aanzicht woonboulevard		Inzetten op duurzame mobiliteit en aanhaken op een hoogwaardig openbaar vervoerssysteem
			Ambities Son: vergroening, stimuleren ontmoeting, concentreren winkels

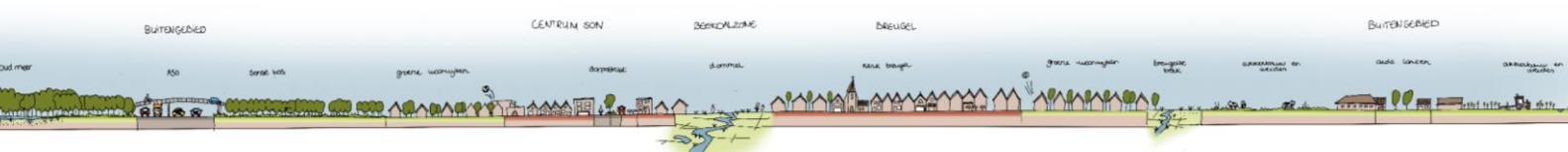
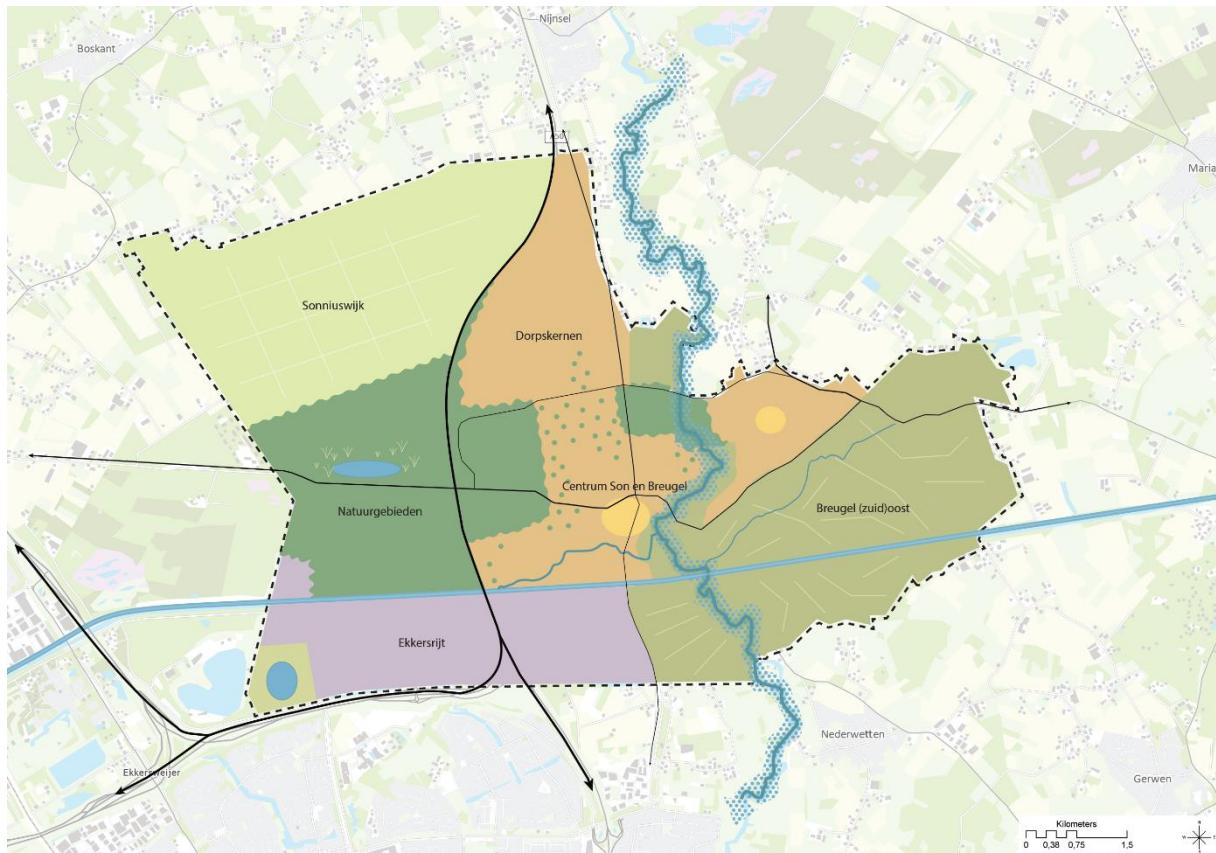
5. Koers per deelgebied

5.1. Inleiding

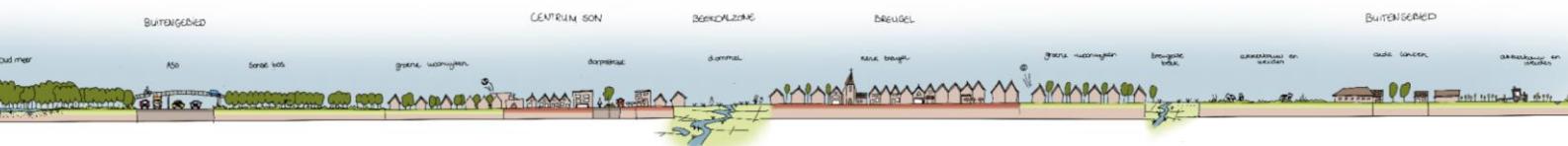
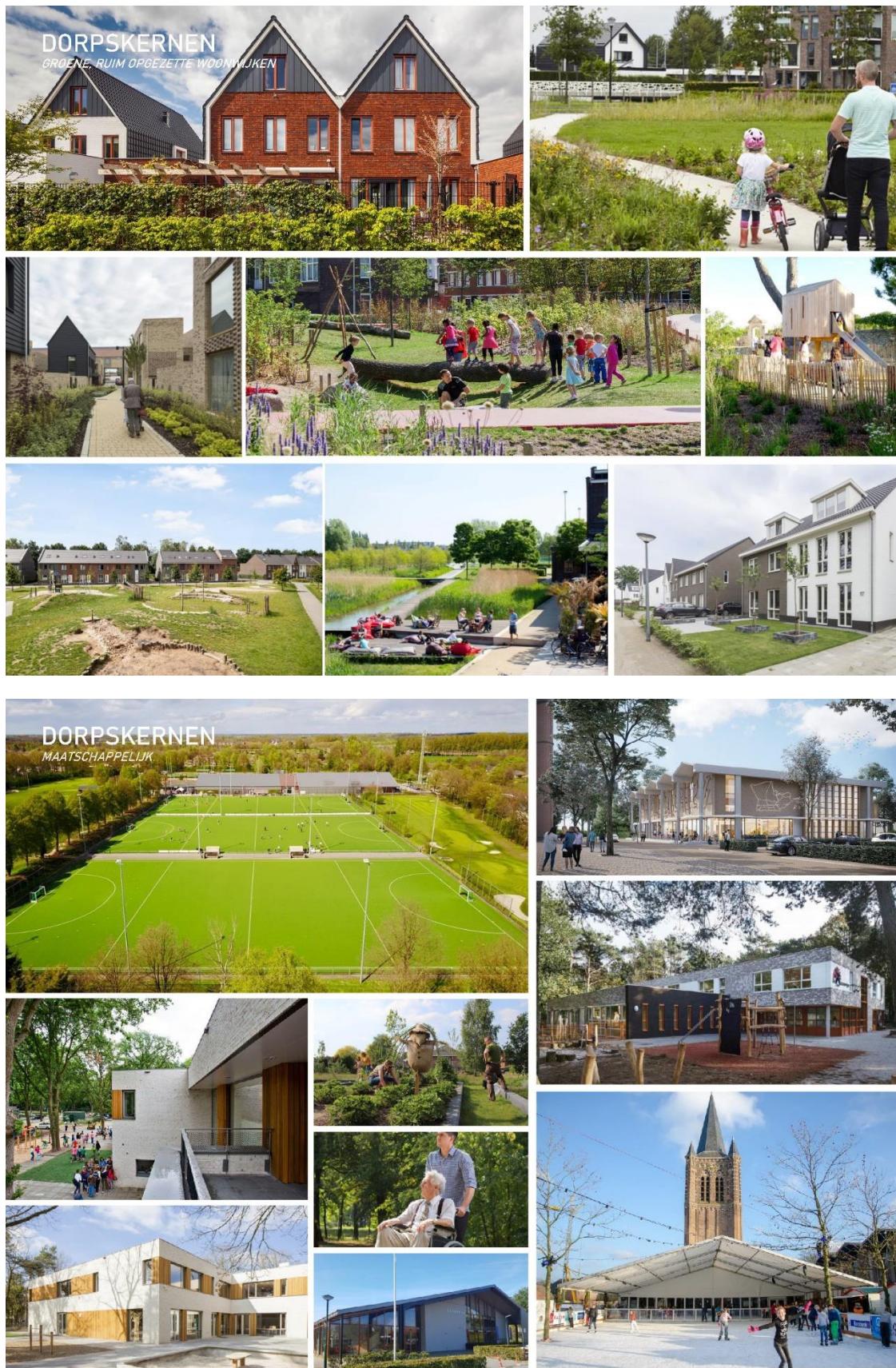
In de voorgaande inhoudelijke onderdelen zijn de belangrijkste kwaliteiten, trends en ontwikkelrichtingen beschreven en samengevat in de omgevingsvisiekaart. Dit vormt de kern van de omgevingsvisie. De gemeente heeft echter een grote verscheidenheid aan kernen, wijken en landschappen. We streven ernaar om zeggenschap van inwoners over hun eigen woon- en leefomgeving te versterken, met maatwerk waar mogelijk. We werken dus zo gebiedsgericht mogelijk. Met als doel; het realiseren van een gezamenlijke en integrale aanpak van de leefbaarheid in de buurten en dorpen, zowel binnen als buiten.

Omdat we streven naar zo inzichtelijk en voorspelbaar mogelijk beleid in de omgevingsvisie hebben we voor diverse typen gebieden en kernen een nadere uitwerking gemaakt. Deze uitwerking bestaat voor nu alleen nog uit referentiebeelden per deelgebied. In de volgende fase wordt de benodigde detaillering, voor doorwerking in onder andere het omgevingsplan en voor de opbouw van het integraal afwegingskader, aangebracht. We doen zullen dit doen door (op basis van een prioritering van de diverse ontwikkelrichtingen) de specifieke kwaliteiten, opgaven en uitgangspunten voor de verschillende gebieden te beschrijven. We staan per gebied ook stil bij de ambitiebepaling op het gebied van milieu, gezondheid en veiligheid.

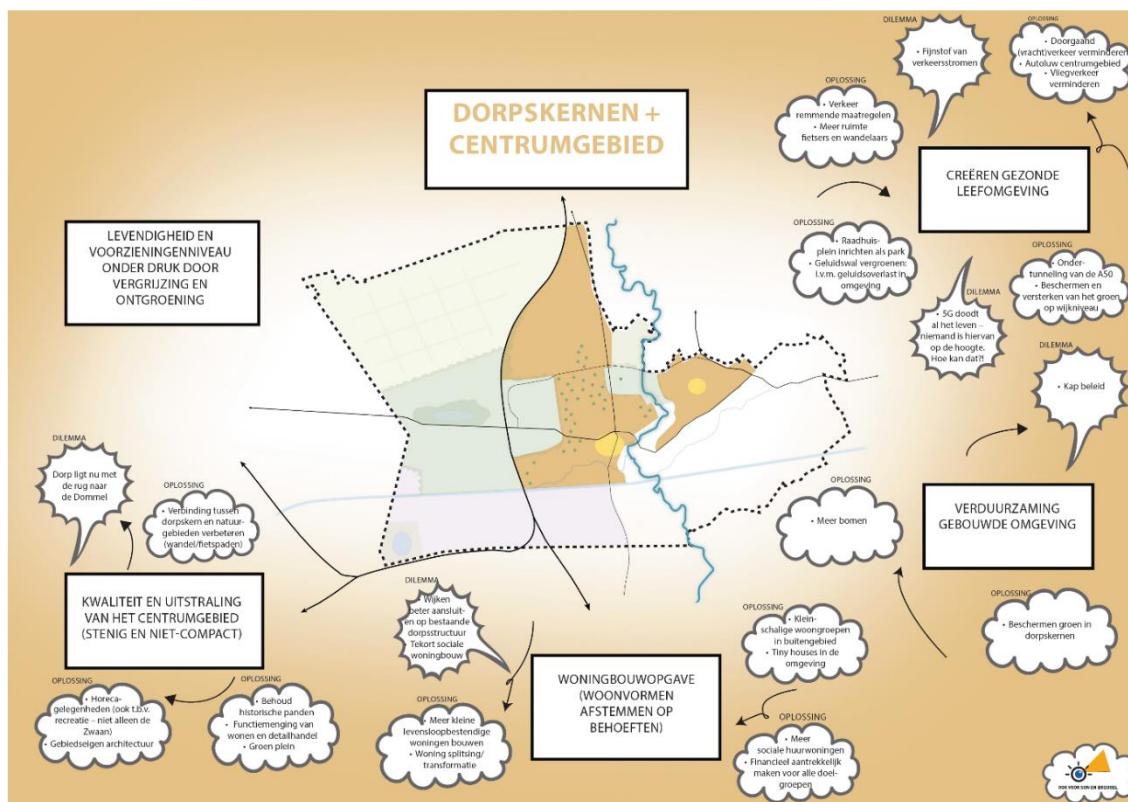
We hanteren hierbij de volgende deelgebieden:

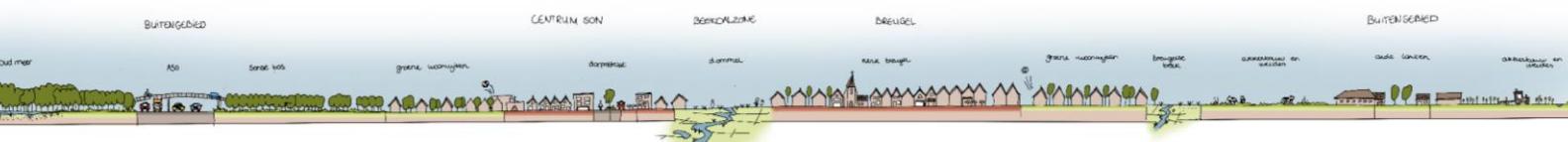
5.2. Dorpskernen / woonwijken

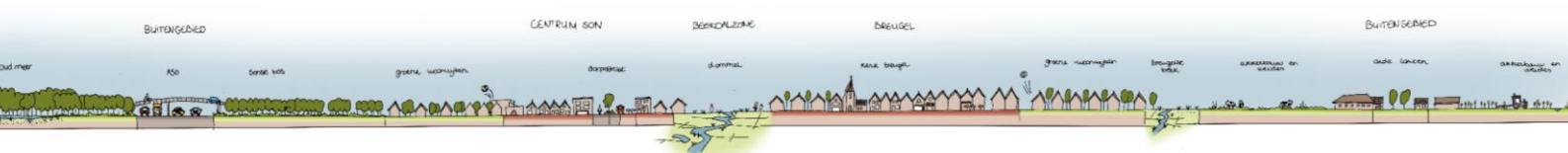
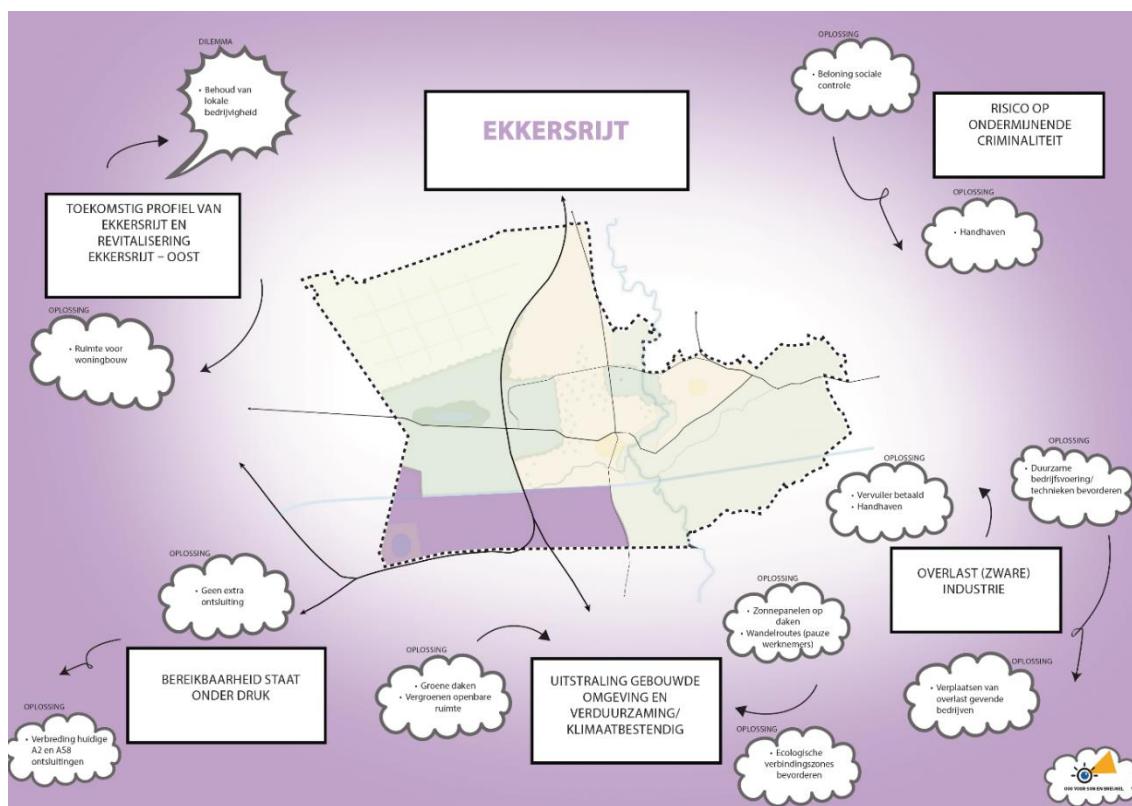
Omgevingsvisie Son en Breugel; Oog op een zonnige toekomst!

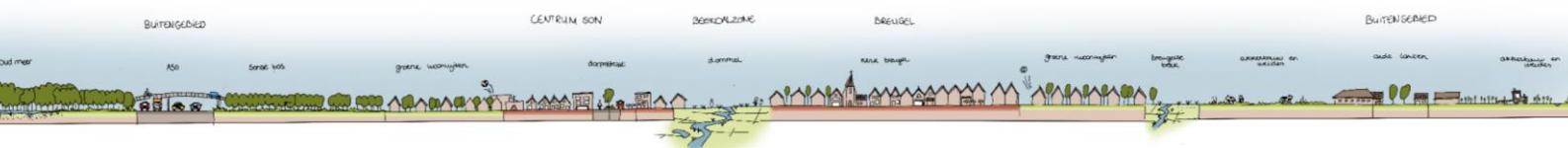

5.3. Centrum Son & Breugel

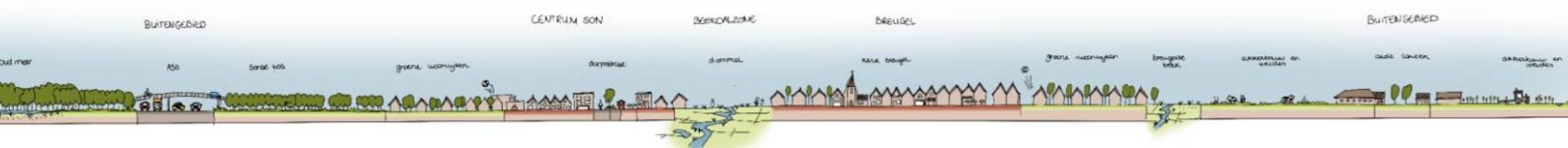

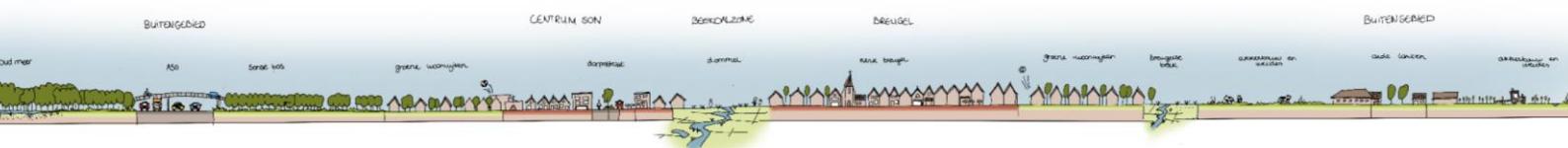
5.4. Ekkersrijt

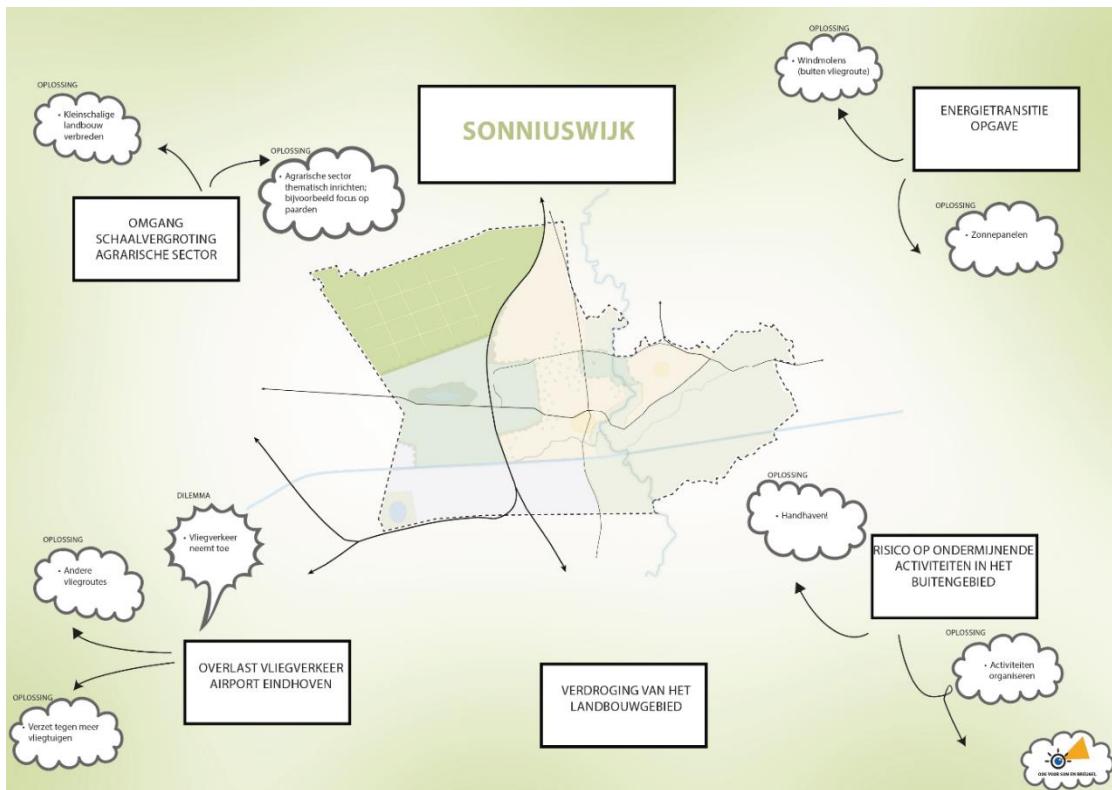

5.5. Sonnuswijk

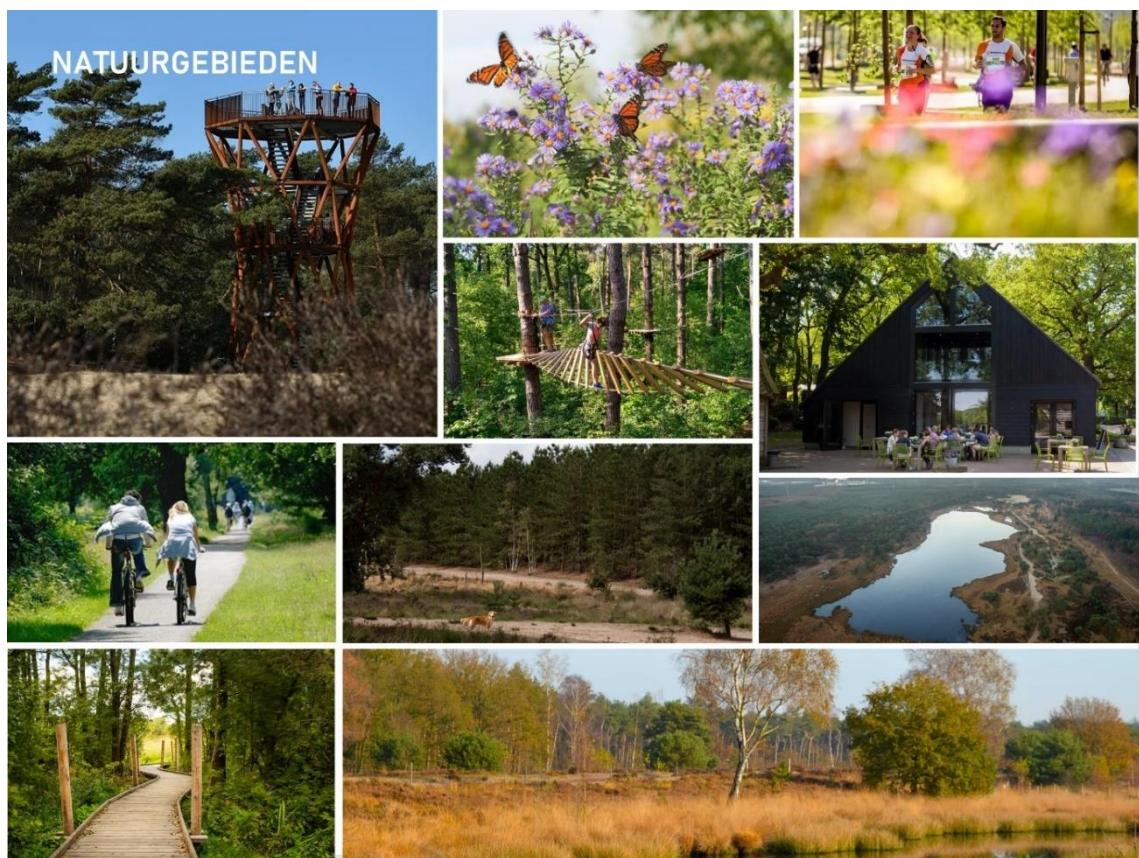
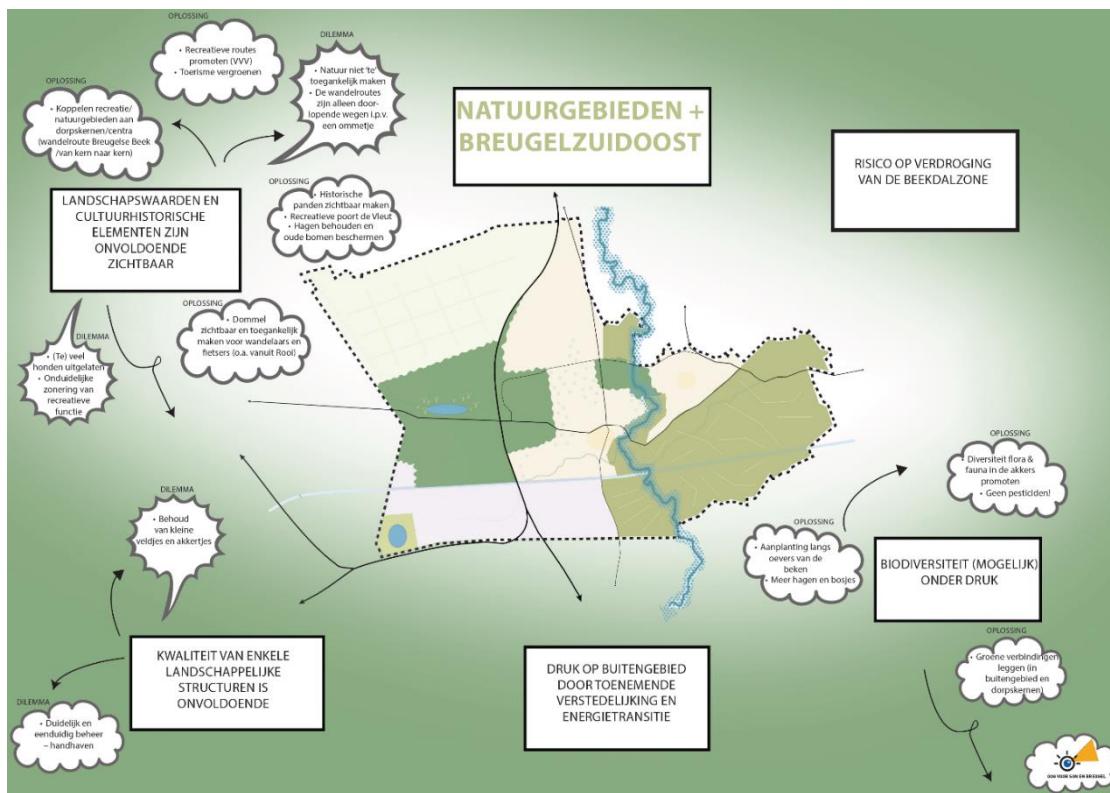

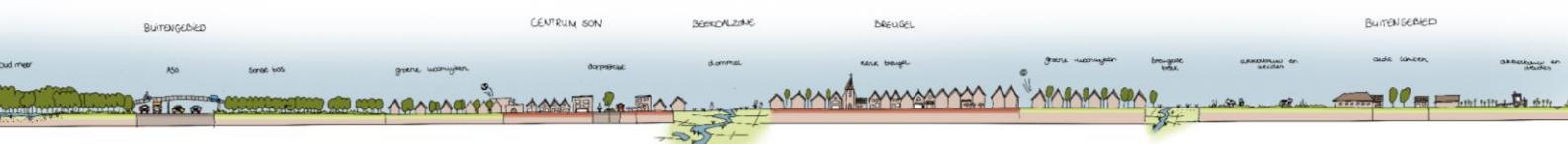
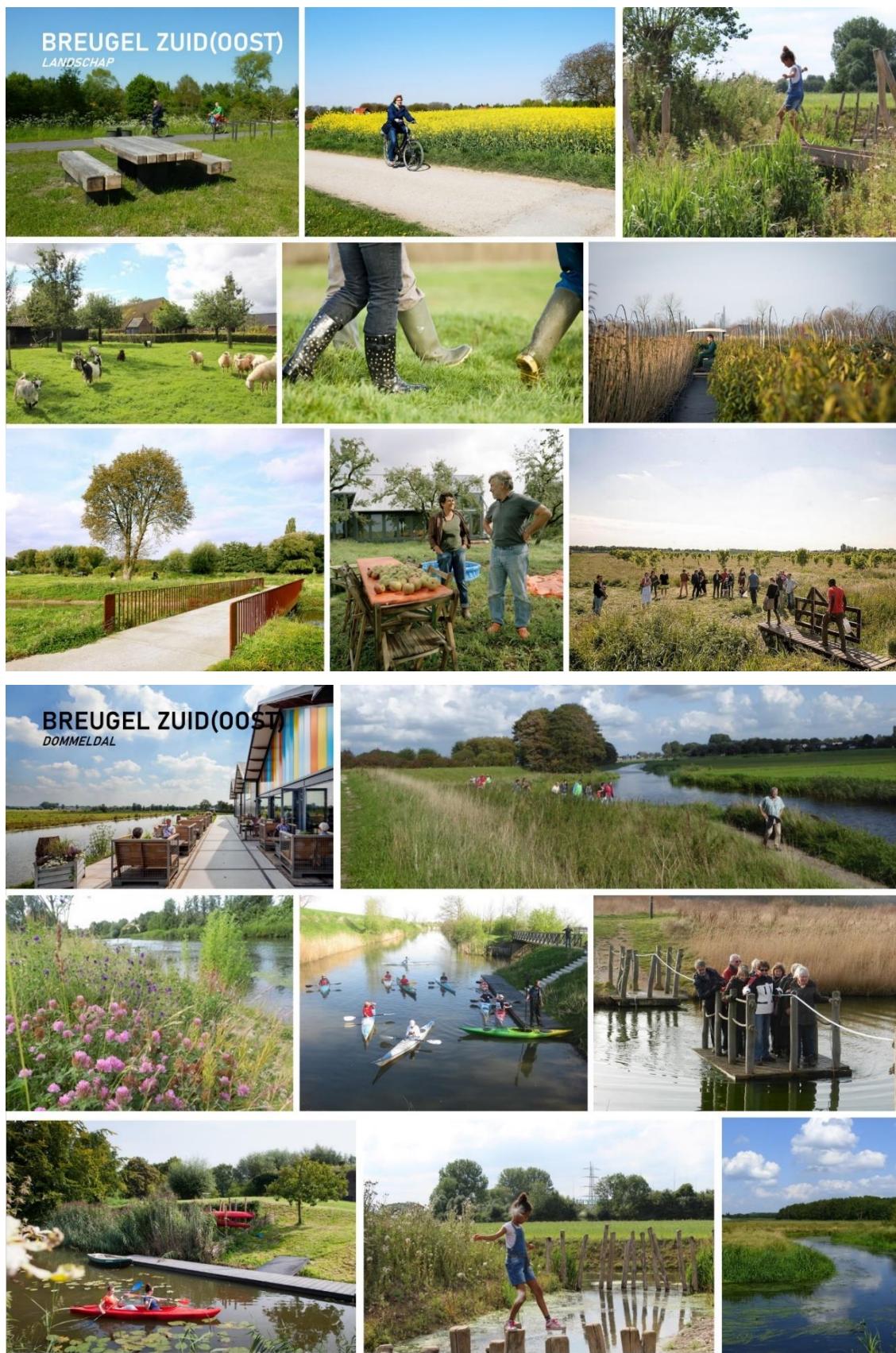
Omgevingsvisie Son en Breugel; Oog op een zonnige toekomst!

5.6. Natuurgebieden

5.7. Breugel (zuid)oost / Beekdal de Dommel

6. Uitvoeringsparagraaf en monitoring

Dit hoofdstuk wordt in de volgende fase van het omgevingsvisietraject ingevuld.

